

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ

38 Μαΐου Ιουνίου 1991

ΕΚΦΡΑΣΗ ΣΥΜΠΑΡΑΣΤΑΣΗΣ

Σύλλογος Προστασίας Ηπειρωτικής Φύσης

Δε μπορούμε να μείνουμε αδιάφοροι κι' απαθείς και να μην εκφράσουμε και εγγράφως την πλήρη συμπαράστασή μας στον επιβεβλημένο και τόσο δίκαιο αγώνα των κατοίκων της Κόνιτσας και των γειτονικών της κοινοτήτων, τον οποίο ενστερνιζόμαστε ανεπιφύλακτα και επικροτούμε. Έναν αγώνα πολύχρονο, πολύμοχθο και σθεναρό που στοχεύει στην αποτροπή υποβάθμισης του περιβάλλοντος, που απειλείται από την «ΠΡΟΣΩΡΙΝΗ» (όπως εύσχημα και παραπλανητικά την ονομάζουν) λειτουργία του βυρσοδευείου (ΕΥΡΩΔΕΡΜ). Μιάς βιομηχανίας που αναμφισβήτητα, για τους παρακάτω εκτιθέμενους βάσιμους λόγους, θεωρούμε ρυπογόνο και επικίνδυνο τόσο για την ακεραιότητα του φυσικού περιβάλλοντος όσο και για τη δημόσια υγεία:

1. Η Κόνιτσα είναι περιοχή εξόχου φυσικού κάλους. Και οπωσδήποτε τέτοιους είδους «φάμπρικες» που, λόγω των δυσκολιών στον καθαρισμό των λυμάτων τους και την μη ασφαλή αποκομιδή και διάθεση των στερεών αποβλήτων (λάσπη που περιέχει οργανικά άλατα, άλατα ασβεστίου, υδροξείδιο αργίλου, υδροξείδιο χρωμίου κλπ) θεωρούνται παγκοσμίως από τις πιο ρυπογόνες, και βλάπτουν ανήκεστα τη φυσική παρθενικότητα.

2. Σύμφωνα με την εμπειριστατωμένη μελέτη περιβαλλοντολογικών επιπτώσεων του διακεκριμένου Λέκτορα Βιομηχανίας Χημείας του Παν/μίου μας Δρ. Τ.Α. Αλμπάνη, το βυρσοδευείο δ' αποχετεύει υγρά απόβλητα (τελικός αποδέκτης Αώος) με τοξικές ουσίες, ικανά για ρύπανση και υποβάθμι-

ση πολύπλευρα της περιοχής. Παράλληλα δ' αποθέτει στο έδαφος (και μάλιστα σε όχι απαιτούμενη έκταση και σε προσχοσιγενές έδαφος) υψηλούς όγκους από ιλυώδη και στερεά απόβλητα, αναμιγμένα με αφιλτράριστα χημικά τοξικά, ικανά, με την έμπλυση και παράσυρση από τα όμβρια ύδατα και το καταστάλαγμα στον υδροφόρο ορίζοντα, να αυξήσουν τους κινδύνους για το φυσικό περιβάλλον και την υγεία. Είναι πασίγνωστες πλέον οι τραγελαφικές καταστάσεις άλλων περιοχών που «φιλοξενούν» αναγκαστικά, όχι μόνον παρόμοια εργοστάσια αλλά και ηπιότερης μορφής. (Βυρσοδευεία Σουρλάγκα στον Κόλπο της Γέρας. Βυρσοδευείο Θεσσαλονίκης κ.α.).

3. Είναι γνωστό το υψηλό κόστος από την αδιάλειπτη καθημερινή λειτουργία των βιολογικών καθαρισμών. Ποιός επομένως μας βεβαιώνει για τη συνεχή αυτή λειτουργία; Μήπως η αγαστή υπευθυνότητα εκάστου επιχειρηματία; Η άγρυπνη και αστραπιαία επιβολή του νόμου; Η ευσυνειδησία των κρατικών λειτουργών με την εργαστηριακή τους επάρκεια, ή οι υποχρεώσεις και η υπευθυνότητα εκάστου πολίτη και ειδικά του επιστήμονα πολίτη; Δυστυχώς, η ανευθυνότητά μας. Οι πολυειδείς σκοπιμότητες, ιδία οι κομματικές. Η ακόρεστη κερδοσκοπία, νόμιμη και μη. Οι τυχόν δωροληψίες και προπαντός η παχυδερμική μας συμπεριφορά έναντι του περιβάλλοντος, δείχνουν εντελώς το αντίθετο.

4. Η περιοχή της Κόνιτσας, με την κύρια συνηγορεία των 25.000 περίπου στρεμάτων του εύρωστου αρδευτικού της κάμπου, κατέστη μιά σημαντική α-

γροτική εύφορη πηγή. Βελτιωμένες δε μέθοδοι θα ενισχύουν περισσότερο τόσο ποιοτικά όσο και ποσοτικά αυτή την παραγωγή, καταστρώντας την έτσι ικανή να σταθεί ακόμη και στην ευρωπαϊκή αγορά. Η τοξική ρύπανση όμως, δεν εγκυμονεί κινδύνους και δεν μολύνει αυτή την παραγωγή; Δεν επιδρά δυσμενώς στην προτίμηση των πελατών; Και πέρα απ' αυτό, οι ξένοι προς την Κόνιτσα παραγωγοί, χρησιμοποιώντας ή επισείοντας μάλλον ως δαμόκλεια σπάδη απειλητικά το τοξικό εργστάσιο, δεν θα δυσφημίζουν τα κονιτσιώτικα προϊόντα προς όφελος των δικών τους; Η αγροτική μας παραγωγή, η προικισμένη τόσο από τον ήλιο, τη μυροβόλα γη μας και τον τίμιο μόχθο του περιφρονημένου αγρότη, στέκεται στις προηγμένες αγορές. Η βιομηχανία μας που αντέχει, στο Χαλέπι; Και ιδιαίτερα οι ανά την Ελλάδα, λογιών λογιών αυτοχειροτόνητοι - του καιρού μας - «βιομήχανοι», οι συνωστισμένοι στα πολιτικά γραφεία, στις τράπεζες και παρατράπεζες, που στόχο έχουν μόνον τη δανειοδηρία. Αυτά τα ξέρουν και τα «παρδαλά κασιόκια»! Επομένως, γιατί πάμε τόσο απερίσκεπτα να υποβαθμίσουμε σίγουρα προϊόντα 25.000 στρ. προς χάριν και μόνον ενός αμφίβολης βιωσιμότητας εργοστασίου;

5. Η καθαρή σχεδόν και άδικτη φύση της Κόνιτσας, με τη διαυγή ατμόσφαιρα, τα δάση και τα ποτάμια της, έλκει έναν ικανοποιητικό αριθμό ξένων επισκεπτών. Και οι τέτοιου είδους βιομηχανικές ρυπάνσεις δρούν αρνητικά σ' αυτόν τον ήδη ανερχόμενο τουρισμό.

6. Τα τοξικά απόβλητα, είτε απορροφημένα από το έδαφος είτε παρασυρώμενα από τα ρέοντα ύδατα, εγκυμο-

νούν κινδύνους στις γεωτρήσεις υδροδοτήσεως. Είναι γνωστό πλέον το πρόβλημα της λειψυδρίας στην περιοχή. Πολλές φορές ο Αώος δεν φτάνει στη συμβολή με τον ποταμό Βοϊδομάτη.

7. Η τελική εγκατάσταση τέτοιου ρυπογόνου βιομηχανικού εκπυήματος δ' αποτελέσει κακό προηγούμενο για ίδρυση και άλλων παρομοίων βιομηχανιών. Και τότε πλέον η κατάσταση θα καταστεί ανεξέλεγκτη.

8. Είναι στα όρια του εθνικού δρυμού. Και η χώροι αυτοί σε χώρες με οικολογική συνείδηση (το ίδιο πρέπει να γίνει και εδώ) θεωρούνται εκτεταμένες ζώνες προστασίας των εθνικών δρυμών. Αλλιώς, από την τοξική ρύπανση θα προσβληθεί όλη η τροφική αλυσίδα που βασίζεται στα νερά του ποταμού, ο οποίος θα δέχεται τα απόβλητα του βυρσοδευγείου. Δηλαδή θα προσβληθούν οι οργανισμοί που ζουν στο νερό και στην παρόχθια περιοχή και οι οποίοι αποτελούν τη βάση της διατροφής των πτηνών και της χερσαίας πανίδας του δρυμού και της περιοχής γενικά.

9. Προηγούμενη απόπειρα για εγκατάσταση της «βιομηχανίας», όπως μάδαμε, έγινε στην «Πλαταριά» Θεσπρωτίας, με την ίδια ακριβώς αρνητική και απωθητική στάση των κατοίκων. Κάτι ακούστηκε μετά και για «Σουλόπουλο». Εφ' όσον αληθεύουν οι πληροφορίες, τότε που οφείλεται αυτή η καθολική απολάκτιση της «βιομηχανίας» από τους κατοίκους; Τι συμβαίνει;

10. Η «φάμπρικα» είναι σε απόσταση αναπνοής από την Κόνιτσα. Και είναι γνωστή και επικίνδυνη για την υγεία των ανθρώπων η εκπομπή αερίων ρύπων με οξειδία του θείου, του αζώτου και υδρόθειο του συνοδεύεται από

Ιστορική Προσέγγιση του οικισμού της Κόνιτσας

Χρήστου Δούσμπη

Συνέχεια από το προηγούμενο

Σχολεία-Ιδρύματα-Πνευματική ανάπτυξη:

Όταν ο Κοσμάς ο Αιτωλός περιόδευε σ' όλη την Ελλάδα και ίδρυε σχολεία, συντελώντας στην πνευματική αφύπνιση και αναμόρφωση του έθνους, αναφέρεται ότι πέρασε από την Κόνιτσα και παρακίνησε τους κατοίκους να ιδρύσουν κι αυτοί σχολείο. Τότε οι γυναίκες της Κόνιτσας, συγκινημένες από τις προτροπές του, πούλησαν για το σκοπό αυτό όλα τα χρυσά και αργυρά κοσμήματά τους και ό,τι άλλο πολυτελές αντικείμενο είχαν.

Τα πρώτα σχολεία στην Κόνιτσα ιδρύθηκαν κατά τα τέλη του 18ου αιώνα και δίδαξε σ' αυτά ο Γεώργιος Μόστρας, περίφημος δάσκαλος από την Άρτα, μαθητής του Μπαλάνου. Στις αρ-

χές του 19ου αιώνα υπήρχε στην Κόνιτσα αξιόλογη Σχολή, της οποίας διευθυντής ήταν μέχρι το 1832 ο μαθητής του Ψαλίδα, Κοσμάς ο Θεσπρωτός. Σ αυτή δίδαξε επί πολλές 10/ετίες ο Ν. Παπακώστας, πνευματική μορφή των Κονιτσιωτών, διαπρεπής δάσκαλος και εθνικός αγωνιστής, καθώς και άλλοι έγκριτοι δάσκαλοι.

Είναι γνωστό ότι τα διδακτήρια του Α' Δημοτικού σχολείου και του Α' Νηπιαγωγείου, το Μητροπολιτικό μέγαρο και ο Μητροπολιτικός ναός του Αγίου Νικολάου χτίστηκαν κατά τα έτη 1842 - 1845 με δωρεές των ομογενών της Ρουμανίας. Περισσότερο απ' όλους αναδείχτηκε για την αγαθοεργό του δράση ο ευεργέτης της Κόνιτσας Δερδέκης Παναγιώτης.

χαρακτηριστική και οξεία δυσοσμία.

Για τους παραπάνω αυτούς σοβαρούς λόγους είμαστε αντίθετοι με την εγκατάσταση της βιομηχανίας στην Κόνιτσα. Εκφράζουμε την αμέριστη συμπαράστασή μας προς τον νόμιμο αγώνα ή άμυνα των κατοίκων της Κόνιτσας, που είναι ένας αγώνας καθαρός και δίκαιος. Απηλλαγμένος από ιδιοτέλειες, επιρροές και σκοπιμότητες. Ένας αγώνας που στοχεύει στην εξασφάλιση της κοινωνικής υγείας, στη δρομολόγηση ήπιων μορφών ανάπτυξης και προπαντός στην προστασία του φυσικού μας πλούτου.

Γι' αυτό παρακαλούμε τους αρμόδιους να αναθεωρήσουν την άτυχη και τόσο περιφρονητική τους στάση έναντι των κατοίκων της επαρχίας Κόνιτσας και τόσων άλλων οικολογικά ευαισθη-

τοποιημένων ανθρώπων. Μιάς συμπεριφοράς που ίσως να εκπορεύεται από μιά συνεχή τάση ή ξεπερασμένη συνήθειας «αλληλοεκδουλεύσεων», για το φόρτωμα και μόνον μιάς ρυπογόνου βυρσοδευίας και προώθηση εύθραυστων ευνοιών σε βάρος ενόςφιλήσυχου και αμιγούς κοινωνικού συνόλου.

Το εργοστάσιο, με τριτοβάθμια χημική επεξεργασία, ενδεχομένως να μπορεί να εγκατασταθεί σε κάποια άλλη υποβαθμισμένη τουριστικά και φυσιολατρικά περιοχή και όχι στη βιτρίνα της ελκυστικής φύσης της «Τυμφαίας Πίνδου».

Ιωάννινα 30 Μαΐου 1991

Για το Σύλλογο

Καγάλης Φωκίων
Ορειβάτης

Κατά την παράδοση, όταν χτιζόταν η εκκλησία και ενώ οι τοίχοι είχαν υψωθεί στο μέσον της οικοδομής, οι Τούρκοι σκότωσαν τον αρχιτεχνίτη και το υπόλοιπο της οικοδομής έγινε κρυφά και βεβιασμένα.

Το έτος 1926 ιδρύθηκε στην Κόνιτσα η Αναγνωστοπούλειος Γεωργική Σχολή με κληροδότημα του ευεργέτη της περιοχής από το Πάπιγκο Ζαγορίου Μιχαήλ Αναγνωστόπουλου, με το οποίο και λειτουργούσε και συντηρείται.

Η Σχολή αυτή ιδρύθηκε και λειτούργησε κατά τα πρότυπα παρόμοιων αμερικανικών σχολών και κάλυπτε τότε πραγματικές ανάγκες της περιοχής. Ήταν στο είδος του το μοναδικό και πρότυπο εκπαιδευτήριο στην Ελλάδα. Παρόμοιο δεν υπήρχε σ' όλη σχεδόν την περιοχή των χωρών της Ανατολής.

Κατείχε αρκετή αγροτική έκταση και οργάνωσε πρότυπες καλλιέργειες με διάφορα είδη φυτών και οπωροφόρων δέντρων. Φημισμένα ήταν τα πεπόνια αμερικάνικης ποικιλίας.

Διέτρεφε βελτιωμένης ράτσας αγελάδες, πρόβατα, γίδες που απέδιδαν αρκετές ποσότητες γάλατος, οι οποίες μετατρέπονταν στα ειδικά εργαστήρια σε τυροκομικά προϊόντα. Διατηρούσε διάφορα χρήσιμα για τη λειτουργία της κτίσματα, όπως τυροκομεία, αποθήκες, σταύλους.

Έτσι η Σχολή είχε τη δυνατότητα να κάνει συστηματική πρακτική εξάσκηση στους σπουδαστές της, οι οποίοι αποκτούσαν επαρκείς πρακτικές γεωπονικές γνώσεις και όταν αποφοιτούσαν ήταν ικανοί να οργανώσουν υποδειγματικές γεωργικές καλλιέργειες και σύγχρονες κτηνοτροφικές μονάδες.

Σε διάστημα αρκετών ετών η Σχολή εκπαίδευσε αρκετούς νέους στη γεωργική τέχνη με συστηματικό και αποτελεσματικό τρόπο.

Με τον πόλεμο του 1940, την ε-

χθρική κατοχή και τις μετέπειτα εμφύλιες ταραχές προέκυψαν μεγάλες δυσχέρειες για τη λειτουργία της Σχολής. Έτσι έπαυσε αυτή την περίοδο να δέχεται και να εκπαιδεύει μαθητές και για μερικά χρόνια λειτουργούσε μόνο σαν γεωργοκτηνοτροφική επιχείρηση και αργότερα το κτήριό της χρησιμοποιήθηκε και χρησιμοποιείται μέχρι σήμερα για τη στέγαση της Δημόσιας Τεχνικής Σχολής Κονίτσης.

Υπάρχει επίσης μία Δημόσια βιβλιοθήκη, η οποία ιδρύθηκε με τη φροντίδα του τότε Μητροπολίτη Κονίτσης, Κυρού Χριστοφόρου. Αυτή στεγάζονταν στο κτήριο της Πνευματικής Στέγης Κονίτσης και είναι πλούσια σε τόμους κατάλληλων βιβλίων εγκυκλοπαιδικού, επιστημονικού και λογοτεχνικού περιεχομένου: Το ίδρυμα της πνευματικής Στέγης και η Δημόσια βιβλιοθήκη αποτελούν εστίες πνευματικής ανάπτυξης του τόπου.

Σήμερα λειτουργούν στην Κόνιτσα ένα πλήρες Γυμνάσιο και Λύκειο, τρία πολυθέσια Δημοτικά σχολεία, ένα Νηπιαγωγείο, δύο παιδικοί σταθμοί και ένα Ινστιτούτο Αγγλικής γλώσσας. Σημειώνουμε ακόμα ότι υπάρχουν και λειτουργούν στην Κόνιτσα Κέντρο νεότητας, πολιτιστικό κέντρο και εξωραϊστικός σύλλογος.

Για την πνευματική ανάπτυξη της Κόνιτσας στα χρόνια της τουρκοκρατίας.

Ο Τάκης Χρ. Παπαδημούλης στο βιβλίο του: «Η Κόνιτσα που έσβησε 1972» αναφέρει τα εξής: «Η Κόνιτσα κατά την περίοδο της τουρκοκρατίας, αλλά και μετά την απελευθέρωσιν παρουσίαζε άξιόλογον πνευματικήν κίνησιν.

Στην κορυφήν της πυραμίδος της πνευματικής ηγεσίας ήταν οί έκαστοτε Μητροπολίται και κυρίως ο Κωσταντίνος Άράπογλου από τὸ 1899 ἕως τὸ 1905 καὶ ὁ Σπυρίδων Βλάχος. Ὁ Κω-

ΣΗΜΑΔΙΑ ΑΡΧΑΙΑΣ ΛΑΤΡΕΙΑΣ ΣΤΗ ΔΡΟΣΟΠΗΓΗ

του Θωμά Ζιώγα

Ψάχνοντας και διερευνώντας τα τοπωνύμια του χωριού μου, όπως αυτά αναλύονται στο πόνημά μου «ΤΑ ΤΟΠΩΝΥΜΙΑ ΤΗΣ ΔΡΟΣΟΠΗΓΗΣ», μεγάλη εντύπωση μου έκαναν μερικά από αυτά, που το θέμα τους είναι καθαρά αρχαιοελληνικό ή λατινικό, και μπορούν ύστερα από κάποια βαθύτερη ερμηνεία να δείξουν ότι κρύβουν μέσα τους στοιχεία λατρευτικά, που έχουν σχέση με τις δοξασίες και τις τελετές των αρχαίων Ελλήνων.

Ανέκαθεν κατοικημένος από ελληνικές φυλές ο τόπος μας, που ανήκαν στη μεγάλη Δωρική ομοφυλία, σίγουρα δεν θα διέφερε πολύ στα ήθη, έθιμα, θεότητες και λατρευτικούς τύπους από τα άλλα γειτονικά Ελληνικά φύλα, Ηπειρωτικά και Μακεδονικά, όπως αυτά μνημονεύονται στην ιστορία.

σταντίνος Άράπογλου ήταν κάτοχος μεγάλης μορφώσεως και έξαιρέτου ήθους, γι' αυτό αργότερα κατέλαβε τον θρόνον του Οικομενικού Πατριάρχου.

Ο Σπυρίδων Βλάχος έζησε στην Κόνιτσα από του έτους 1906 έως το 1916, όποτε μετετέθη εις την Μητρόπολιν Ίωαννίνων.

Η Μητρόπολις Κονίτσης κατά τα χρόνια της τουρκοκρατίας ήτο το πνευματικόν κέντρον της πόλεως. Έκει συνεδρίαζον υπό τον Μητροπολίτην οι πρόκριτοι και έλαμβάνοντο αποφάσεις για την καλήν λειτουργίαν των ελληνικών σχολείων της περιφέρειας της Μητροπόλεως, για τα ζητήματα των ναών και ιερέων και τα γενικώτερα θέματα, που άφορουσαν τον ελληνικόν πληθυσμόν.

Έκει έρρυθμίζοντο και έδικάζοντο

Αναφέρομαι εδώ στα χρόνια της κλασικής Ελλάδας και μετέπειτα μέχρι την Ρωμαιοκρατία.

Είναι βέβαιο ότι τα μέρη μας ποτέ στην ιστορική τους διαδρομή δεν ήσαν κενά από ανθρώπους. Πάντα κάποιοι τα κατοικούσαν, και οπωσδήποτε αυτοί οι κάποιοι είχαν κοινότητα πεποιθήσεων και δοξασιών με τους γείτονες τους. Είναι γνωστό ότι η επαφή και κοινωνία των ανθρώπων γειτονικών τόπων δημιουργεί με το πέρασμα του χρόνου κοινές αντιλήψεις σε πολλά θέματα του ανθρώπινου βίου. Για την εποχή που μιλάμε εδώ, οι κοινές θρησκευτικές πεποιθήσεις και τελετουργίες είχαν καθιερωθεί πλέον σε όλα τα Ελληνικά φύλα. Άλλωστε η αποδοχή ή όχι των κοινών θεών, Ολυμπίων και μη, είναι ένα από τα κριτήρια που χρησιμο-

θέματα της οικογενειακής καταστάσεως των υποδούλων. Μέσα εις την Μητρόπολιν ώργανώθηκε και από εκεί διηυθύνετο το μοναστήρι της Βελλᾶς, που ήταν φυτώριον ιερέων και διδασκάλων, που συντελοῦσαν και οι μὲν και οι δὲ εις την κραταίωσιν του έθνικου φρονήματος του ακραιφνουῦς ελληνικου πληθυσμου, όχι μόνον της έπαρχίας μας, αλλά και της Βορείου Ηπείρου.

Ο Σπυρίδων Βλάχος ήτο θαρραλέος και επιβλητικός γι' αυτό και προκαλοῦσε τον σεβασμόν και αυτών ακόμη των Τούρκων. Είχε ως σωματοφύλακα φουστανελλοφόρον, τον περίφημον Σουλιώτην Πέτρον, ο όποιος με την εγκρισιν των τουρκικων αρχων όπλοφοροῦσε για την προστασία του Δεσποτη».

Συνέχεια στο επόμενο

ποιούνται για να χαρακτηριστεί κάποιος «Έλλην» ή «Βάρβαρος» και να γίνει δεκτός στους Ολυμπιακούς αγώνες. Είναι μαρτυρημένο από την ιστορία ότι Ηπειρώτες και Μακεδόνες λάτρευαν τους ίδιους με τους νοτιοέλληνες θεούς, παρ' όλο που μερικοί γάχνουν ακόμη να βρουν θεότητες που τοπικά μόνο λατρεύονταν, για να αποδείξουν το αντίθετο και να αμφισβητήσουν την ελληνικότητα Ηπειρωτών και Μακεδόνων. Τα όσα όμως μνημεία και ευρήματα η αρχαιολογική έρευνα έφερε στο φως δεν τους δικαιώνουν, και τα αναθήματα των ναών που αποκαλύπτονται στους ίδιους θεούς αφιερώνονται. Γι' αυτούς τους λίγους ταλαντευομένους γράφω εδώ όσα ο SMITH σημειώνει emphaticά «Δεν έχουμε πιά το δικαίωμα να θεωρούμε τους Ηπειρώτες λαό ξένο από τους Έλληνες στα αισθήματα και στη γλώσσα. Ήταν φυλή ελληνική, συγγενική με τις άλλες, που έμεινε όμως κατώτερη από εκείνες στην εξέλιξη του πολιτισμού».

Αναφέρομαι συχνά εδώ στους Μακεδόνες, γιατί η επαρχία μας γειτονεύει μ' αυτούς, και επί πλέον δεν είναι ξεκάθαρα τα Ανατολικά όρια εξάπλωσης των Ηπειρωτικών φύλων, όπως ο Στράβων γράφει «Διά γαρ την επιφάνειαν τε και την επικράτειαν των Θεσσαλών και των Μακεδόνων, οι πλησιάζοντες αυτοίς μάλιστα των Ηπειρωτών, οι μιν εκόντες οι δ'άκοντες, μέρη καθίσταντο Θεσσαλών ή Μακεδόνων, καθάπερ... Ορέσται δε και Πελαγόνες και Ελιμιώται, Μακεδόνων». Οι Ορέστες μάλιστα, που κατοικούσαν την περιοχή του σημερινού νομού Καστοριάς, συχνά αναφέρονται σαν Ηπειρώτες και σαν Μακεδόνες, και σ' αυτό το φύλο

μάλλον ανήκαν οι τοτινοί κάτοικοι του χώρου μας. Απ' εδώ πηγάζει η ανάγκη για την κοινή αναφορά στα δύο αυτά ελληνικά φύλα.

Η διαφορά λοιπόν ανάμεσα στα βόρεια και νότια ελληνικά φύλα ήταν το πολιτιστικό τους επίπεδο. Οι νοτιοέλληνες ανέπτυξαν υπέρλαμπρο πολιτισμό, γνωστό σ' όλο τον κόσμο, που τον γέννησαν και τον τροφοδότησαν ιστορικές αιτίες και συγκυρίες, όπως ο αποικισμός, η ανάπτυξη της βιοτεχνίας, η άνοδος των εμπορικών ανταλλαγών, η πρόοδος στις θαλάσσιες μεταφορές, κλπ. Στους βορειοέλληνες όμως δεν έχουμε γρήγορη πολιτιστική ανάπτυξη. Οι Μακεδόνες σε κάποια στιγμή της ιστορικής τους εξέλιξης, από τον Φίλιππο, τον Αλέξανδρο και μετέπειτα, ξέφυγαν από την αφάνεια, ανέβηκαν πολιτιστικά, έγιναν μεγάλη δύναμη και έπαιξαν καταλυτικό ρόλο στην ελληνική ιστορία. Τα Ηπειρωτικά όμως φύλα, ίσως λόγω και του αγόνου της περιοχής των, δεν είχαν την εύνοια της ιστορίας για μια παρόμοια φωτεινή ιστορική και πολιτιστική εξέλιξη. Κτηνοτρόφοι και αγρότες ορεινών περιοχών, με μικρή παραγωγή και εισοδήματα, οι αρχαίοι κάτοικοι της περιοχής μας σίγουρα δεν είχαν ό,τι χρειάζεται για την οικονομική πρώτα και κατόπιν πολιτιστική ανάπτυξή τους. Γέμιζαν όμως τον χώρο με την φυλετική τους ελληνικότητα, δεχόμενοι επί πλέον την πολιτιστική επίδραση των νοτιοελλήνων και αργότερα των Μακεδόνων. Γι' αυτό είπα παραπάνω ότι, τουλάχιστον στις θρησκευτικές τους δοξασίες και τελετές, οι αρχαίοι κάτοικοι του τόπου μας είχαν και έκαναν τα ίδια πράγματα με τους υπόλοιπους Έλληνες. Ίσως να ήταν λιγότερο

κοινωνικοί και εκπολιτισμένοι και πολλές φορές να συμπεριφέρονταν κατά τρόπο αγροίκο, ίδιο, όλων των ορεσεΐβιων απομονωμένων ανθρώπων, και έτσι τους χαρακτηρίζουν πολλές αρχαίες γραφές, κανείς όμως δεν τους αναφέρει σαν «μη Έλληνες». Έχω τη γνώμη ότι αυτό οφείλεται κυρίως σε δύο λόγους. Ο ένας είναι η κοινή Ελληνική γλώσσα, έστω και αν στα μέρη μας τη μιλούσαν πιθανώς κάπως ιδιωματικά, λόγω της απομόνωσης και απόστασης. Ο άλλος σίγουρα είναι η κοινή θρησκεία. Η κοινότητα θεών και λατρειών ήταν καταλυτικό στοιχείο της φυλετικής ελληνικής ταυτότητας των ανθρώπων της περιοχής μας.

Νομίζω ότι και στα μέρη μας θα λατρεύτηκαν όλοι οι θεοί, θεότητες, ημίθεοι, ήρωες της αρχαίας Ελλάδας, αλλά προ πάντων πρέπει να λατρεύτηκαν εκείνοι που έχουν σχέση με τον βουκολικό και αγροτικό βίο. Αναφέρω ενδεικτικά τον ΠΑΝΑ και τον ΒΑΚΧΟ (Διόνυσο). Βοσκοί και καλλιεργητές της γης ήσαν οι άνθρωποι, τέτοιους θεούς θα λάτρευαν και αυτών την εύνοια θα επιζητούσαν, για να είναι καλά και παραγωγικά τα ζωντανά τους και καρπερή η γη, αφού μόνο από αυτά τρέφονταν και ζούσαν.

Οι κατακτητές Ρωμαίοι, μετά τον 2ο π.χ. αιώνα, όχι μόνο δεν έφεραν καινούργιους θεούς στην ανατολή, αλλά δέχτηκαν όλους τους Ελληνικούς θεούς και μάλιστα σε πολλές περιπτώσεις επέβαλλαν και επισημοποίησαν τη λατρεία των, πχ. τον ΠΑΝΑ. Αυτό το «γίγνεσθαι» συνέβαινε επί αιώνες, μέχρι την πλήρη επικράτηση της νέας θρησκείας, του Χριστιανισμού, και α-

«Πάν και Δάφνις»
Μουσεΐον Θερμῶν, Ρώμη

σφαλώς κάπου έπρεπε να αφήσει αχνάρια, τουλάχιστον μερικά τοπωνύμια αφού ναοί και ιερά στον τόπο μας δεν αποκαλύφθηκαν.

Έχω τη γνώμη ότι και ο Χριστιανισμός πολύ αργά επικράτησε στα μέρη μας - εκτιμώ γύρω στους μεσοβυζαντινούς χρόνους, οπότε μαζί με τον εκχριστιανισμό των Σλάβων έγιναν χριστιανοί και οι ορεσεΐβιοι Έλληνες (Λαυρέντιος Γκέμερεϋ - Η δύση της Δύσης - σελ. 117 και 127) - για τους ίδιους ακριβώς λόγους που παραπάνω αναφέρω για την πολιτιστική καθυστέρηση του τόπου μας κατά την κλασσική αρχαιότητα και μετά. Δεν άλλαξαν, ούτε οι παραγωγικές, ούτε οι μορφωτικές συνθήκες των αυτοχθόνων, και επί πλέον ο χριστιανισμός ήταν μιά θρησκεία και ένα νέο εκπολιτιστικό στοιχείο που έρχονταν και πάλι από τους περισσότερο πολιτισμένους νότιους και Μακεδόνες Έλληνες. Είναι ιστορικά καταμαρτυρημένο ότι οι αγροτοκτηνοτροφικοί πληθυσμοί είναι περισσότερο πιστοί στις παλιές παραδόσεις, και τότε και τώρα, και με δυσκολία δέχονται αλλαγές στα καθιερωμένα, πολλοί μάλλον

Η Δοξασμένη Κοιλάδα

(Η λεκάνη του Αώου)

Μέρος 24ον

Μετά τη μικρή παρένδραση που κάναμε για τα ταξίδια και τους ταξιδιώτες, επανερχόμεθα στον αγωγιατισμό και τον εφοδιασμό των κατοίκων της περιοχής της Κοιλάδος του Αώου.

Αφού οι ντόπιοι αγωγιατές αραιώσαν και τα παιδιά των απέφευγαν να συνεχίσουν το επάγγελμα του πατέρα των, ξένοι αγωγιατές απ' άλλες περιφέρειες εμφανίσθηκαν και άρχισαν με τα καραβάνια τους να εφοδιάζουν τους κατοίκους των χωριών. Μνημονεύομε τους Μπουκουβάληδες απ' τη Σμίξη, τους Λώληδες απ' τους Φιλιππαίους,

όταν αυτά είναι οι ίδιοι οι θεοί των.

Έκανα όλη την παραπάνω σύντομη ιστορική αναδρομή, κινούμενος από την σκέψη ότι δεν μπορεί μιά τόσο μακράιωνη θρησκευτική, λατρευτική και πολιτιστική κοινωνική διεργασία να μην αφήσει πουθενά ίχνη. Κάποια ήδη, έδιμα, λατρευτικοί τύποι τελετών, και ίσως τοπωνύμια, που πιθανώς να σχετίζονται με αυτά, πρέπει να διασώθηκαν. Η λατρευτική ταύτιση της ρωμαϊκής ανατολής, πριν τον εκχριστιανισμό της, με τις αρχαιοελληνικές θεότητες είναι ένα στοιχείο με ιδιαίτερο βάρος, που διαχρονικά συνέτεινε στο να διατηρηθούν οι λατρευτικοί τύποι και κανόνες πολλούς αιώνες. Κάτι έπρεπε να μείνει από όλα αυτά τα δρώμενα, πχ. αυτούσιες αρχαιοελληνικές λέξεις, καθαρές λατινικές, έδιμα Ελληνικά ή Ρωμαϊκά, πρωτοβυζαντινές και μεσοβυζαντινές συνήθειες και ήδη, κλπ. Ψάχνοντας κανείς όλο και κάτι βρίσκει, αρκεί να έχει παρατηρητικότητα και κριτικό μυαλό.

Του Ηλία Ε. Παπαζήση

τον Κουβάτα απ' το Περιβόλι, χωριά της Περιφέρειας Γρεβενών, τον Τακόπουλο απ' το Μέτσοβο και τους Κωτουλαίους και Ζίνηδες απ' το Κεράσοβο Κονίσης. Οι τελευταίοι, την εποχή που τα σταφύλια ήταν πολλά στα χωριά Παλαιοσέλλι και Πάδες, έρχονταν και μετέφεραν απ' τ' αμπέλια την περίοδο του τρυγητού τα σταφύλια και τον μούστο απ' το στούμπισμα των σταφυλιών, που τότε γίνονταν στ' αμπέλια, σε ειδικό κάδο (το τάλαρο) και τον μετέφεραν στ' ασκιά.

Κάθε καλοκαίρι, μετά τον θερισμό κι αλώνισμα, τους μήνες Αύγουστο και Σεπτέμβριο, οι πλατείες των χωριών γέμιζαν φορτώματα με γεννήματα που τα καραβάνια των αγωγέων, παρά τις δυσκολίες του δρόμου, κουβαλούσαν.

Κάποτε τις ίδιες μέρες συνέπιπτε να φθάσουν στα χωριά και τα καραβάνια των σκηνιτών κτηνοτρόφων, που ξεφόρτωναν άλλα είδη τροφίμων, ρύζι, ζάχαρη, αλάτι απ' τους Άγιους Σαράντα. Τότε, οι πλατείες γέμιζαν με πολλά τρόφιμα. Η κίνηση ήτο μεγάλη, παρουσίαζε εικόνα εμπορικής πανήγυρης (παζαριού). Πολλές φορές έκαμναν τπνεμφάνισή των και οι διάφοροι περιερχόμενοι μικροπωλητές (γυρολόγοι). Φώναζαν και διαλαλούσαν τα εμπορεύματά των. Άλλος φώναζε «λάδι καλό απ' το τσάμικο», άλλος «κατράνι εκλεκτό» και, οι Κόνιαροι της Πτολεμαϊδος (Καϊλάρια) το πιπέρι των «πάρτε πιπέρι, κόκκινο πιπέρι». Ακόμη δεν έλειπαν και οι γυλικατζήδες με τα διάφορα σαγηνευτικά των είδη. Ευχάριστη ήταν η παρουσία του Γιάννη Παγανιά

απ' το Δίστρατο, του Γεωργίου Βακάρου απ' το Βρυσοχώρι, του Μπισογιάννη απ' τις Πάδες. Σαγήνευαν τα κορίτσια με τα σκουλαρίκια, τα δαχτυλίδια και τους ασημένιους σταυρούς και αλυσίδες που πουλούσαν. Οι κάτοικοι χαρούμενοι και ικανοποιημένοι αγόραζαν, εφοδιάζοντο ανάλογα με την οικονομική δυνατότητά τους. Άλλοι προμηθεύονταν τα είδη της χρονιάς, άλλοι για λιγότερους μήνες. Μερικοί αποθήκευαν για να εμπορευθούν αργότερα. Έτσι εξυπηρετούνταν και οι αδύναμοι οικονομικά, γιατί αγόραζαν απ' αυτούς τμηματικά και πολλές φορές με πίστωση.

Τέτοιοι εμπορευόμενοι στο Παλαιοσέλλι, ήταν ο Κώστας Μιχαλίτσιος ή Κώπτης, την περίοδο του Α' Παγκοσμίου Πολέμου (1917) ο Κωνσταντίνος Πέκης και ο Ιωάννης Μπέτσιος. Στις Πάδες ο Τζουβέκας και ο Κόκκινος. Στο Βρυσοχώρι ο Γιώργος Μελήντας, στο Ηλιοχώρι ο Χρηστοβασίλης, στη Λαΐιστα ο Δοβρινοβίτης Μπασής.

Μονάδα βάρους ίσχυε τότε η οκά, που διαιρείτο σε 400 δράμια κι όχι το κιλό. Ως μέτρο βάρους δε για τα γεννήματα χρησιμοποιούσαν αρχικά το Ταγάρι της Βυζαντινής Περιόδου. Ήταν εκείνο λαξευτό, ημικυκλικό κατασκεύασμα που η περιεκτικότης του έφθανε τις 20 οκάδες. Η επάνω επιφάνειά του ήτο ανοικτή, στη βάση δε της πρόσοψης, έφερε στόμιο (οπή) που ανοιγόκλεινε κατά περίπτωση με την τοποθέτηση ή αφαίρεση του μετάλλινου επιστομίου. Τέτοιο λίθινο κατασκεύασμα (ταγάρι) βρίσκονταν στο Παλαιοσέλλι, ως το 1955. Ήταν εντοιχισμένο στον τοίχο της κάτω πλατείας απέναντι απ' τον πλάτανο που έχει φυτεύσει προ 100ετίας και πλέον, ο κάτοικος του χω-

ριού Μιχαήλ Καμπάνας. Τώρα το εξαίρετο αυτό κειμήλιο δεν υπάρχει. Φαίνεται ότι ακολούθησε την τύχη κι αυτό τόσων άλλων παλαιών αντικειμένων (κάδων, βαρελιών, καζανιών κ.α.) που γλίτωσαν μεν απ' τη φωτιά που δοκίμασε το χωριό το 1943, αλλ' αυτά δεν υπάρχουν κι ούτε κανείς ποτέ, ενδιαφέρθηκε να μάθει, τι έγιναν.

Αργότερα, γενικά για μέτρο βάρους ίσχυε ο στατήρ κοινώς καντάρι, που ζύγιζε 44 οκάδες. Για μικρότερο βάρος, ίσχυε η ζυγαριά η λεγόμενη παλάντζα. Την τιμή μονάδος στα γεννήματα, αλλά και σε πολλά άλλα είδη τροφίμων, την κανόνιζε επιτροπή που διορίζονταν απ' τους κατοίκους για ν' αποφεύγονται οι κερδοσκοπίες. Επίσης, το ζύγισμα κυρίως των γεννημάτων ανελάμβανε κατόπιν πρότασης των κατοίκων, ειδικός και πεπειραμένος Ζυγιστής, ο οποίος εισέπρατε απ' τους πωλητάς την αμοιβή του, τα ζύγιστρα.

Στο Παλαιοσέλλι το καντάρι που χρησιμοποιούσαν στο ζύγισμα ήτο εκκλησιαστικό. Ο Ζυγιστής ανεδεικνύετο κατόπιν πλειοδοτικής δημοπρασίας για ορισμένο χρονικό διάστημα. Μ' αυτό τον τρόπο το εκκλησιαστικό ταμείο εισέπρατε ποσόν τι απ' τον ζυγιστή, εκείνος δε τα ζύγιστρα απ' τους πωλητές. Σήμερα ως πληροφορούμεθα το καντάρι αυτό σώζεται και βρίσκεται στην αποθήκη του Ναού της Αγίας Παρασκευής.

Όπως γράγαμε, η γεωφυσική διαμόρφωση του εδάφους της Κοιλάδος του Αώου, ήταν τέτοια που δεν προσφέρονταν στην ομαλή και κανονική διεξαγωγή της συγκοινωνίας και της επικοινωνίας. Ένεκα τούτου, πολλά συγκοινωνιακά εμπόδια δεν έπαυαν να υφίστανται και προβλήματα να δημιουργούν.

Τους χειμερινούς μήνες, όταν στα ψηλώματα των βουνών, το χιόνι έφθανε τα πολλά μέτρα, πλουσιοπάροχα εκείνο σκέπαζε και τις ορεινές διαβάσεις που οδηγούσαν στην Κοιλάδα του Αώου, ήτοι τους αυχένες των κορυφογραμμών Βασιλίτσας, Σουσνίτσας και τή δίοδο του Γυφτοκάμπου, το «Χαϊρι». Το χιόνι διέκοπτε τη συγκοινωνία και κάθε επαφή των κατοίκων της Κοιλάδος με άλλες περιφέρειες της χώρας, ώστε να καθίστανται αδύνατες και στους πεζοπόρους ακόμη. Εκχιονιστικά μηχανήματα τότε δεν υπήρχαν, ούτε κρατικές πιστώσεις για εκχιονισμό χορηγούσαν. Η Κοιλάδα του Αώου κατεδικάζετο σε τέλεια απομόνωση. Οι κάτοικοί της εγκλωβισμένοι σ' αυτή, μοιρολατρικά περίμεναν τη θεία φύση να λειώσει τα χιόνια, ν' ανοίξουν οι δρόμοι, ν' αποκατασταθεί η συγκοινωνία.

Στην απογοητευτική και καταθλιπτική εκείνη χρονική περίοδο, ενθαρρυντική και παρήγορη ήταν η αραιά παρουσία των χιονοδρόμων της εποχής εκείνης. Άνδρες υγιείς, τολμηροί, αποφασιστικοί, κυρίως απ' τα χωριά Δίστρατο, Άρματα, Βωβούσα κ.α. υπερένικουν με τον τρόπο τους το εμπόδιο που οι καιρικές συνθήκες τους πρόβαλαν, το χιόνι. Φορούσαν στα πόδια των τις περίφημες «κλάπες», τα χιονοπέδιλα της εποχής τους, δικής τους επινόησης και κατασκευής. Ο αγαπητός Χρίστος Χρυσικός απ' τα Άρματα μου περιέγραψε τον εξής τρόπο κατασκευής των τεχνητών αυτών μέσων, ως τον θυμάται απ' τον πατέρα του Μιχάλη Χρυσικό, που όταν αναγκάζονταν, τα κατασκεύαζε και τα χρησιμοποιούσε. Σχημάτιζαν κύκλο από ευλίγιστο ξύλο κρανιάς, του οποίου η διάμετρός του πάλι από ξύλο κρανιάς, ήταν στο μή-

κος της περίπου διπλάσια απ' το πέλμα της υπόδησης του χιονοδρόμου. Μέσα στον κύκλο, έκαμναν με χονδρό σχοινί πλέγμα πολύ τεντωμένο και σφιχτοδεμένο, για να μη παρουσιάζει ελαστικότητα. Τις λεγόμενες αυτές κλάπες τις τοποθετούσαν κάτω απ' τα υποδήματα των ποδιών των, και για να μη φύγουν, τις έδεσαν καλά με σχοινιά που έφθαναν ως τον αστράγαλο - μ' αυτό τον τεχνητό τρόπο διπλασιάζονταν η πατούσα του χιονοδρόμου κι όταν εκείνος εβάδιζε πάνω στο χιόνι εκάλυπτε ανάλογη επιφάνειά του και κατά συνέπεια δεν βούλιαζε. Παρουσίαζαν αυτές οι κλάπες κάποια δυσχέρεια στο φυσικό βάδισμα, γιατί οι αντίστοιχες πλευρές των έρχονταν σ' επαφή, εμπόδιζαν τη βάδιση και ο χιονοδρόμος για να την αποφύγει, βάδιζε μ' ανοιχτά τα σκέλη. Να συγκρατήσει δε την ισορροπία και ευστάθεια του σώματός του στηρίζονταν σε μεγάλη και δυνατή βακτηρία (μαγκούρα) της οποίας η βάση της για να μη βουλιάζει στο χιόνι, ήταν κυκλική. Ήταν αχώριστος βοηθός τους η μαγκούρα γιατί τους διευκόλυνε πολύ στο βάδισμα. Δεν αποκλείουμε την εκδοχή, ότι υπήρχε και άλλος τρόπος κατασκευής των τεχνητών αυτών μέσων που χρησιμοποιούσαν εκείνοι οι χιονοδρόμοι, που σε εξαιρετικές στιγμές προσέφεραν τις υπηρεσίες τους και ήταν των εγκλωβισμένων κατοίκων η ελπίδα και παρηγοριά.

Πολλές φορές το χιόνι σκέπαζε και την Κοιλάδα του Αώου μ' ένα περίπου μέτρο και τα προβλήματα που δημιουργούσε στην επικοινωνία και συγκοινωνία γενικά στους κατοίκους, ήταν πολλά.

Σε μιά τέτοια δύσκολη περίπτωση το έτος 1905 δύο γυναίκες απ' το Πα-

λαιοσέλλι, η Γλυκερία σύζυγος του Δημητρίου Γρέντζιου και η πρώτη σύζυγος του Γεωργίου Οικονόμου Ροΐδου, πήγαν στο γειτονικό χωριό Πάδες ν' αγοράσουν τρόφιμα απ' τους εκεί μαγαζάτορες σε μικρότερη ως ενόμιζον τιμή. Στο γύρισμα των όμως, ισχυρός χιονοστρόβιλος στη δέση «Άγιοι Απόστολοι» των Πάδων, τις καθήλωσε και τις κατέστησε αδύναμες να συνεχίσουν την πορεία των. Επειδή άργησαν να γυρίσουν, οι δικοί των ανησύχησαν και ειδοποίησαν τους κατοίκους. Κτύπησαν αμέσως οι καμπάνες και ολόκληρο το χωριό τέθηκε σε συναγερμό. Ομάδα εκλεκτών ανδρών, πήγε να τις ανεύρει και τις ανεκάλυψε ημιθανείς και σκεπασμένες με χιόνι, στο μέρος όπου τις είχε καθηλώσει ο χιονοστρόβιλος. Τις τύλιξαν στα ταλαγάνια τους, και φορτωμένες στους ώμους τους τις μετέφεραν στα σπίτια των. Η κατάστασή τους, ήτο απελπιστική, επικίνδυνη. Γιατρός, για ιατρική περίθαλψη, δεν υπήρχε, αλλ' ούτε απ' την Κόνιτσα, Ήλιοχώρι, Λαΐστα που υπήρχαν γιατροί, μπορούσαν να έρθουν με τις δυσμενείς καιρικές συνθήκες που επικρατούσαν.

Τελικά κατέφυγαν στην πρακτική θεραπευτική αγωγή που τότε συνήθιζαν. Τις κουκούλωσαν σε γιδοπροβάτινη κοπριά, η οποία ως έλεγαν, διατηρεί δερμαντικές ιδιότητες. Σιγά, σιγά συνήλθαν, επανέκτησαν τις δυνάμεις των, σε λίγες μέρες έγιναν εντελώς καλά, δυσκολίες και προβλήματα συγκοινωνίας και επικοινωνίας δημιουργούσαν στην Κοιλάδα του Αώου τα πολλά και διάφορα ποτάμια της. Ο Αώος που την διαχωρίζει εις ένθεν κι εκείθεν, οι παραπόταμοι αυτού, ο Ρεσινίτης, ο Κρυπόταμος, ο Ασπροπόταμος, ο των Πάδων (μύλων), οι χείμαρροι, οι λάκκοι

μεγάλοι και μικροί που την διαμελίζουν και σε ποταμοκοιλάδα την διαμορφώνουν. Όλοι αυτοί οι διαμορφωτές του εδάφους της, την άνοιξη που έλιωναν τα χιόνια, το φθινόπωρο άρχιζαν τα πρωτοβρόχια κι όποτε καταρρακτώδεις και συνεχείς βροχές έπεφταν, διέκοπαν τη συγκοινωνία και κάθε επικοινωνία, άλλες ώρες, άλλες μέρες, και ο Αώος που συγκέντρωνε τα νερά όλων, μήνες ολόκληρους. Παρατηρείτο η μακροχρόνια αυτή διακοπή της συγκοινωνίας γιατί ο Αώος ήτο αγεφύρωτος. Αιώνες κράτησε η κατάσταση αυτή. Λίδινη σταθερά γέφυρα επί τον Αώου στην Κοιλάδα του, δεν υπήρχε. Οι κάτοικοι για να εξυπηρετούνται, τόσο στον Αώο, όσο και στους παραποτάμους του, έστηναν προσωρινές γέφυρες που δεν διατηρούνταν πολύ, γιατί οι πρώτες πλυμμύρες τις εξαφάνιζαν. Η κατάσταση αυτή συνεχίζονταν και δεν έπαυε κατά καιρούς να δημιουργεί και θύματα από πνιγμό σε ανθρώπους και ζώα. Οι κάτοικοι απογοητευμένοι, μοιρολατρικά περίμεναν τη μείωση της ορμητικότητας των νερών και επί πλέον εκείνα να δημιουργήσουν τη διάβα του ποταμού, τον πόρο, που χρησιμοποιούσαν, όταν η συγκοινωνία και η επικοινωνία ξανάρχιζε. Ιδιαίτερα, μεγάλο εμπόδιο στην επικοινωνία και συγκοινωνία γενικά, ήταν ο αγεφύρωτος Αώος ποταμός, σ' εκείνους που για λόγους εξαιρετικούς και επείγοντες, έπρεπε να μεταβούν στην αντίπερη περιοχή σε χρόνο που εκείνος ήτο πλημμυρισμένος ή πολύνερος. Μπροστά στον όγκο και τη βοή του ποταμού, τους εκυρίευε το άγχος και οι εφιάλτες και τελικά για να μη γίνουν θύματα της ορμητικότητας των νερών ξεχνούσαν την ολιγόωρη πορεία που χρειαζέτο να φθάσουν

στον προορισμό τους, προτιμούσαν να κάμνουν το γύρω διά της γέφυρας Κονίτσης και στομίου ή Βωβούσης, πορεία που διαρκούσε δύο μέρες περίπου, γεμάτη κόπους και ταλαιπωρίες.

Για την βελτίωση της συγκοινωνίας και επικοινωνίας, χτίστηκαν επί του Αώου πέτρινα γεφύρια και μάλιστα με τόξα. Όχι όμως και στην Κοιλάδα του, ώστε άμεσα να εξυπηρετούνται οι κάτοικοί της και οι κατά καιρούς διερχόμενοι οδοιπόροι. Το έτος 1748, χτίστηκε επί τον Αών μεγάλο πέτρινο γεφύρι στο χωριό Βωβούσα Ζαγορίου με σκοπό να διευκολύνει τη συγκοινωνία της Ηπείρου με την Μακεδονία στον τομέα αυτό. Το έκτισε με δικά του χρήματα ο Ζαγορίσιος Λ. Μίσιος και σώζεται σήμερα, σε καλή κατάσταση. Κατέχει στην ιεραρχία της αρχαιολογίας εξαιρετη θέση. Στο νότιο πάλι άκρο της πόλεως Κονίτση[^] που διέρχεται ο Αώος, επειδή οι ξύλινες γέφυρες που κατασκευάζονταν στο σημείο αυτό του ποταμού, συχνά παρεσύροντο απ' τις άλλες πλημμύρες του, το έτος 1870, με εράνους που πολλοί προσέφεραν και την επιστασία του αρχιμάστορα Πυρσογιαννίνη Ζιώγα Φρόντζου, κτίσθηκε μεγάλο μονότοξο γεφύρι, που φέρει το όνομα «το γεφύρι της Κόνιτσης». Σώζεται και αποτελεί, ένα απ' τα δαύματα της αρχιτεκτονικής της εποχής εκείνης. Πρέπει να διατηρηθεί, γιατί πόντοτε θα διεγείρει το ενδιαφέρον και τον θαυμασμό του κόσμου.

Επί τέλους, ήρθε το πλήρωμα του χρόνου να χτισθεί γεφύρι επί τον Αών και στην Κοιλάδα του. Περί τα τέλη του 19ου αιώνας, ο πλούσιος κάτοικος των

Πάδων Μπουγιακλής με χρήματά του, μεταξύ Πάδων και Παλαιοχωρίου Λαϊστής που διέρχεται ο Αώος, κατασκεύασε γεφύρι με πέτρινες κολώνες και ξύλινο κατάστρωμα, έργο θεάρεστο και ανθρωποσωτήριο για την Κοιλάδα. Ο Αώος έπαυσε να είναι ο βραχνάς, ο φόβος, και ο τρόμος των κατοίκων της περιοχής. Δυστυχώς το τόσο απαραίτητο και αναγκαίο αυτό έργο, δεν κράτησε πολλά χρόνια. Το έτος 1912, που κηρύχθηκε ο ελληνοτουρκικός πόλεμος, οι κάτοικοι της Λαϊστής και του Παλαιοχωρίου, πανικόβλητοι εκάναγαν το γεφύρι αυτό για ασφάλειά των από ενδεχόμενες τουρκικές επιδρομές, που φοβόνταν, ότι θα προέρχονταν απ' την ένθεν πλευρά του Αώου, τη λάκκα του.

(συνεχίζεται)

ΝΑΡΚΩΤΙΚΑ «Μια σύγχρονη κοινωνική μάστιγα»

Συνέχεια από το προηγούμενο

Του Παν. Φ. Νάτση Αξ/κού Δικ/κού

Η παρατεταμένη χρήση οξύνει τις βλαπτικές συνέπειες και οδηγεί στον εθισμό, και στην καταστροφή της φυσιολογικής λειτουργίας του οργανισμού. Ακούγεται πάλι ότι η μαριχουάνα δεν είναι χειρότερη από το οινόπνευα ή το τσιγάρο. Η αλήθεια είναι ότι η μαριχουάνα είναι πολύ επικίνδυνη. Αντίθετα με το οινόπνευμα που αποβάλλεται απ' το σώμα σε 24 ώρες επειδή είναι υδατοδιαλυτό, η μαριχουάνα είναι λιποδιαλυτή, που σημαίνει ότι τα γυχοδραστικά χημικά συστατικά της συγκεντρώνονται στα λιπώδη όργανα του σώματος -κυρίως στον εγκέφαλο και στα όργανα αναπαραγωγής - και μπορούν να ανιχνευθούν μέχρι και 30 ημέρες, μετά την αρχική χρήση. Εκτεταμένη έρευνα έχει δείξει ότι η μαριχουάνα παραβιάζει την πρόσφατη μνήμη και επιβραδύνει την διαδικασία μάθησης. Παρεμβαίνει στις φυσιολογικές λειτουργίες αναπαραγωγής. Δρα βλαπτικά στην καρδιακή λειτουργία. Έχει σοβαρές παρενέργειες στην αντίληψη, στην οδήγηση, στην κρίση και την ικανότητα. Προκαλεί σημαντική βλάβη στον πνεύμονα και στην αναπνευστική λειτουργία. Ένα τσιγάρο μαριχουάνας περιέχει περισσότερους καρκινογόνους παράγοντες κι απ' το δυνατότερο τσιγάρο καπνού.

Ακούγεται επίσης ότι μόνο τ' αδύναμα άτομα παίρνουν ναρκωτικά. Όμως στην πράξη συμβαίνει ακριβώς τ' αντίθετο. Οι τοξικομανείς καταντούν αδύναμα άτομα. Κανένας δεν παίρνει ναρκωτικά με σκοπό να εθιστεί, αλλά για μια πλειάδα λόγων, π.χ. η αδυναμία επιβίωσης στις καθημερινές συνθήκες, η φυγή απ' την πραγματικότητα και η περίπλάνηση σε γεύτικες καταστάσεις κ.α. Τα ναρκωτικά είναι ιδιαίτερα παραπλανητικές ουσίες γιατί στις περισ-

σότερες περιπτώσεις αρχικά περιέχουν αυτό που ο χρήστης επιδιώκει. Η παραπλανητική τους αυτή ικανότητα αποτελεί έναν από τους ισχυρότερους παράγοντες που συμβάλλουν στον εθισμό. Πάρτε για παράδειγμα την κοκαΐνη. Όλο και περισσότερα άτομα παραδέχονται ότι έχουν εθιστεί στην κοκαΐνη. Ομολογούν όμως ότι αρχικά δοκίμασαν κοκαΐνη με την πρόθεση να αισθανθούν ένα περιστασιακό «ανέβασμα» και σκέφτηκαν ότι θα μπορούσαν να συνεχίσουν τη χρήση της με τον ίδιο τρόπο.

Ο τοξικομανής συχνά βασανίζεται τόσο πολύ απ' την ανάγκη αύξησης της δόσης του ναρκωτικού ώστε συνήθως εξαντλεί λεφτά και οικονομίες, καταστρέφει μία οικογένεια και χάνει μία επαγγελματική καριέρα πριν παραδεχθεί ότι έχει πιά εθιστεί. Γι' αυτό ευδύνεται η εσφαλμένη άποψη ότι μόνο αδύναμα άτομα γίνονται τοξικομανείς. Ο εθισμός είναι αρρώστια που δύσκολα την παραδέχεσαι. Ακούγεται ότι η τοξικομανία αποτελεί έγκλημα «χωρίς δύματα» βλάπτει μόνο το χρήστη. Η αλήθεια είναι είναι ενώ η υγεία και η πιθανότητα για μια παραγωγική ζωή χάνονται για τον χρήστη, δεν είναι ο μόνος που υποφέρει. Η οικογένειά του υποφέρει από δυσαρμονία και πόνο. Γίνεται μάρτυρας της αυτοκαταστροφής ενός αγαπημένου προσώπου. Μία επιχείρηση ζημιώνεται οικονομικά απ' τη μειωμένη παραγωγικότητα, την κακή ποιότητα τον αυξημένο αριθμό ατυχημάτων κ.α. Ο καταναλωτής αγοράζει κατώτερα προϊόντα σε υψηλότερες τιμές. Οι φορολογούμενοι την πληρώνουν γιατί με δικά τους λεφτά οι κυβερνήσεις θα προσπαθήσουν να λύσουν το πρόβλημα. Με δικά τους λεφτά πλη-

ρώνονται οι δημόσιοι λειτουργοί που ασχολούνται με διάφορες πτυχές του προβλήματος. Η κοινότητα, η κοινωνία, το Έθνος, όλοι μαζί πληρώνουν όλα τα παραπάνω. Ακόμα πλασσάρεται η άποψη ότι αν ένα άτομο θέλει να πάρει ναρκωτικά είναι δική του δουλειά, ότι η πολιτεία δεν πρέπει ν' ανακατεύεται. Η αλήθεια είναι ότι τα νομικά δικαιώματα του ατόμου πρέπει να συμβαδίζουν με την ασφάλεια και το «ευ ζείν» του γενικού πληθυσμού. Κανένα άτομο δεν μπορεί να συμπεριφέρεται με καταστρεπτικό τρόπο για τους υπόλοιπους ανθρώπους.

Υπάρχει ακόμα η άποψη που λέει ότι εγώ δεν ενοχλούμαι απ' τους εμπόρους ή τα βαποράκια, μένω αδιάφορος.

Όμως ακόμα και τα άτομα που δεν χρησιμοποιούν ναρκωτικά δίγονται απ' τα βαποράκια. Το εμπόριο ναρκωτικών είναι ιδιαίτερα καλά οργανωμένο και μελετημένο. Τα δίκτυα που λειτουργούν για την μεταφορά ναρκωτικών συχνά χρησιμοποιούνται και για την μεταφορά παράνομων όπλων.

Οι οργανώσεις που συμμετέχουν κερδίζουν τεράστια χρηματικά ποσά που στην συνέχεια χρησιμοποιούνται για διαφθορά, αποδυνάμωση και αποσταθεροποίηση κυβερνήσεων. Επιπλέον αρκετές τρομοκρατικές οργανώσεις χρηματοδοτούνται από πηγές που ασχολούνται με το εμπόριο ναρκωτικών. Το ίδιο φανερό γίνεται η παρουσία των εμπόρων ναρκωτικών στις ληστείες, δολοφονίες, εμπρησμούς όπως και στην καταστροφή της ζωής των τοξικομανών και του οικογενειακού και κοινωνικού τους περίγυρου.

Κι ερχόμαστε τώρα σ' ένα πολύ σημαντικό θέμα που αφορά την αντιμετώπιση των τοξικομανών. Πολλοί λένε

ότι πρέπει να φυλακίζονται. Η φυλάκιση όμως του τοξικομανή δε λύνει το πρόβλημα. Οι τοξικομανείς έχουν διαπράξει ένα έγκλημα, αλλά η αποτοξίνωση, η θεραπεία, και η κοινωνική επανένταξη του ατόμου είναι αναγκαία αν θέλουμε ο τοξικομανής να μάθει να ζει χωρίς ναρκωτικά. Η άποψη αυτή επιβάλλει την ύπαρξη άμεσης ιατρικής περίθαλψης, τη μόνιμη διάθεση συμβουλευτικών και ιατρικών υπηρεσιών όπως και τη μακροπρόθεσμη υποστήριξη σε περιβάλλον χωρίς ναρκωτικά. Επιπλέον, οι χώροι των φυλακών είναι σε πολλές χώρες συνήθως περιορισμένοι και ορδή χρησιμοποιούνται για την κράτηση άλλων εγκληματιών. Το να βάλεις ένα τοξικομανή στη φυλακή, δεν σημαίνει ότι θεραπεύεις την αρρώστεια. Όταν αυτός αποφυλακιστεί επιστρέφει στον ίδιο καταστροφικό και αντικοινωνικό τρόπο ζωής.

Ο ναρκομανής πρέπει ν' αντιμετωπίζεται σαν άρρωστος που έχει ιδιαίτερα προβλήματα γι' αυτό και χρειάζεται ιδιαίτερη αντιμετώπιση και θεραπεία απ' τους κατάλληλους γιατρούς και ψυχολόγους. Σήμερα λειτουργεί στη χώρα μας μια πρότυπη θεραπευτική κοινότητα η «Ιθάκη» με πολύ σημαντικά αποτελέσματα. Πολλοί χρήστες ναρκωτικών έχουν θεραπευτεί κι έχουν ενταχθεί ομαλά στην κοινωνική ζωή, πιο δυνατοί ίσως από πριν. Κι αυτό γιατί η «Ιθάκη» είναι ένας χώρος που δημιουργήθηκε με την προσωπική εργασία των ασθενών που τον διαμόρφωσαν σύμφωνα με τις δικές τους ανάγκες και ενδιαφέροντα. Υπάρχουν εκεί βιβλιοθήκη, χώροι άθλησης, κι ό,τι άλλο που μπορεί να συμβάλλει στην ομαλή επανένταξη στη ζωή. Και κυρίως σ' όλες τις μορφές λειτουργίας της θεραπευτικής κοινότητας «Ιθάκη» κυριαρχεί η άμιλλα, η συλ-

λογικότητα, η κοινή προσπάθεια για τον κοινό στόχο. Την δέλησή τους να ζήσουν σαν πραγματικοί ΑΝΘΡΩΠΟΙ. Κυριαρχούν μορφές συμβίωσης που σπάνια συναντάμε στην καθημερινή ζωή όπου κυριαρχεί ο ανταγωνισμός, το συμφέρον, η εκμετάλλευση, όπου συνήθως το ατομικό συμφέρον έχει δεοποιηθεί και στο βωμό της προσωπικής εξυπηρέτησης δυσιάζουν τα πάντα και δεν μπορούμε να καταλάβουμε ότι όλοι είμαστε άνθρωποι, με τις ίδιες ανάγκες, που για να υπάρξουμε χρειαζόμαστε όλοι την βοήθεια του συνανθρώπου μας. Αυτή η προσπάθεια των νέων της Ιθάκης πρέπει να τύχει της ανάλογης συμπαράστασης απ' την πολιτεία, και να ενισχυθούν ανάλογες προσπάθειες. Ήδη πριν καιρό δημιουργήθηκε άλλη μία θεραπευτική κοινότητα η «Στροφή» με τον συμβολικό αυτό τίτλο, για να δείξει την αλλαγή στον τρόπο ζωής που επιθυμούν οι νέοι που ανακαλύπτουν ότι ο παράδεισος των ναρκωτικών είναι γεύτικός και ότι τα προβλήματα πρέπει να τα ξεπερνούν με τον αγώνα τους μέσα στη ζωή, κι όχι στο περιθώριο και στους φανταστικούς παραδείσους των ναρκωτικών.

Θα πρέπει να επισημάνουμε την προβολή της «Ιθάκης» και της «Στροφής» από την τηλεόραση για να καταλάβουμε εμείς οι νέοι τους κινδύνους απ' τα ναρκωτικά και για να συνειδητοποιήσουμε ότι όταν υπάρχει δέληση μπορούμε να καταφέρουμε σπουδαία πράγματα. Παράλληλα θα ήταν λάθος να μην επισημάνουμε την βοήθεια της πολιτείας σήμερα στις δύο αυτές κοινότητες, τόσο στην χρηματοδότηση για ανάγκες π.χ. βιβλίων, επιτραπεζίων παιχνιδιών, όσο κυρίως στην στελέχωση. Με το κατάλληλο ειδικό προσωπικό, όπως των ψυχολόγων, που διατίθε-

ται έτσι ώστε οι νέοι να μπορούν να συζητούν και να βρίσκουν λύσεις σε κάποια ζητήματα κυρίως στο πρώτο στάδιο παραμονής στην κοινότητα. Μια αντιμετώπιση που δείχνει ότι η πολιτεία στεκόταν και στέκεται σήμερα δίπλα στα παιδιά αυτά, στον αγώνα τους για ομαλή επανένταξη στην κοινωνική ζωή.

Το θέμα όμως πρέπει ν' αντιμετωπιστεί ριζικά. Αυτό σημαίνει ότι πρέπει να εξαλειφθούν οι αιτίες που σπρώχνουν τους νέους προς το λευκό θάνατο.

Έτσι η λύση στα προβλήματα της νεολαίας είναι η καλύτερη αντιμετώπιση των ναρκωτικών. Αυτό σημαίνει σίγουρη επαγγελματική αποκατάσταση, νέος χώρος άθλησης, πολιτιστικά κέντρα και κοινότητες νέων, για να γίνουν κυέλες πολιτιστικής δημιουργίας ώστε ν' αξιοποιείται δημιουργικά ο ελεύθερος χρόνος τους. Όμως χρειάζεται μια εκστρατεία ενημέρωσης και πληροφόρησης του κοινού, ώστε να ευαισθητοποιηθεί πάνω στο θέμα αυτό και να πάρει την υπόθεση στα χέρια του. Η πολιτική πρόληψη καθώς και η εκστρατεία πληροφόρησης για να είναι πειστική και αποτελεσματική πρέπει να στηρίζεται στο διάλογο που οδηγεί στη γνώση, και στην συνειδητή επιλογή δετικών προτύπων. Δεν μπορεί να στηρίζεται σε μονοσήμαντους ανέξοδους αφορισμούς και στείρες καταδίκες.

Η διάδοση των ναρκωτικών δεν μπορεί να μειωθεί με την υπερβολή σπασμωδικών ενεργειών, με εξορκισμούς και με επίκληση μεταφυσικών στοιχείων, αλλά με την αντιμετώπιση των αιτιών που την προκαλούν και για την αντιμετώπιση κι επίλυση των κοινωνικών προβλημάτων που την προκαλούν πρέπει να κοινητοποιηθούν όλοι,

Ένας ερασιτέχνης ξένος γαράς γράφει

Οι δανούβιοι σολωμοί της βόρειας Γιουγκοσλαβίας, οι γουλιανοί του κάτω Δούναβη και οι σολωμοί της Νορβηγίας είναι όνειρο πολλών ερασιτεχνών γαράδων και έτσι ξεκινούν μερικοί απ' αυτούς να μετρήσουν την τέχνη τους με αυτά τα ισχυρά γάρια, πολλές φορές με επιτυχία καθώς προκύπτει από τα αλιευτικά περιοδικά. Και εγώ είμαι γαράς με όλη μου τη γυχή, πολλές φορές μου έτυχαν καλά γριβάδια και μεγάλες τούρνες και έχω και εγώ μια χώρα της προτιμήσεώς μου για διακοπές: την Ελλάδα. Γιατί ένας ερασιτέχνης γαράς διαλέγει ιδίως την Ελλάδα; θα αναρωτηθεί κανείς. Οι λίμνες της Ιρλανδίας ή τα πολλαπλάσια παρακλάδια στην εκβολή του Δούναβη προσφέρουν στον ερασιτέχνη σίγουρα πιο πολλά. Πραγματικά, και στη Γερμανία κιάλας πιάνω μεγαλύτερα γάρια, αλλά αυτό, που έχω συμπαθήσει στην τόσο,

σε ιστορικό τομέα διαφημισμένη χώρα, είναι το εξής. Πρώτον υπάρχουν στην Ελλάδα ακόμα από ανθρώπου χέρι ανέγγιχτα νερά, παρόλο που έχει δαμαστεί ο ένας και ο άλλος ποταμός από φράγμα ή πάσχει από έλλειψη νερού λόγω υδρεύσεως αγρών. Δεύτερον γάχνω στην άδειά μου όχι μόνον «χοντρά γάρια», αλλά και πρόσχαρους και φιλόξενους ανθρώπους, οι οποίοι δεν αφήνουν να νιώθω απογοήτευση για αποτυχίες στο γάρεμα. Τρίτον, το λέω ολοφάνερα, μου αρέσει η γενναιόδωρη αλιευτική νομοθεσία στην Ελλάδα. Η ερασιτεχνική αλιεία με λίγες εξαιρέσεις επιτρέπεται παντού ελεύθερα. Σε πεστροφοπόταμα υπάρχει μια εποχή απαγορεύσεως αλιείας το χειμώνα, όλα τα άλλα γλυκά ύδατα έχουν ανάλογη εποχή την άνοιξη (Απρίλιος, Μάϊος), στη θάλασσα επιτρέπεται όλο το χρόνο. Η εκλογή του δολώματος αφήνεται

Κυβέρνηση, κόμματα, γονείς, φοιτητές - μαθητές, εκπαιδευτικοί και άλλοι μαζικοί φορείς.

Η άσκηση μιας αποτελεσματικής, προληπτικής πόλιτικής δεν πρέπει να στηρίζεται μόνο στην αντιμετώπιση των αποτελεσμάτων του φαινομένου, αλλά κύρια να προσανατολίζεται στην επισήμανση και την επίλυση των αιτίων που το παράγουν. Δεν μπορεί παρά να συνδέεται με μία νέα πρόταση ζωής που να κατοχυρώνει τα δικαιώματα των νέων στη δουλειά, τη μόρφωση, τον αθλητισμό και την πολιτική - κοινωνική συμμετοχή.

Πολλά απ' αυτά είναι στην πορεία εφαρμογής τους.

Ίσως όλα αυτά φαίνονται δαπανηρά και δύσκολα. Συμφωνώ απόλυτα. Όμως δεν έχουμε άλλη επιλογή. Η πρόληψη είναι το αποτελεσματικότερο μέσο για την καταπολέμηση της μάστιγας των ναρκωτικών, γιατί είναι επένδυση στον άνθρωπο και στην ποιότητα ζωής. Αν θέλουμε να φτιάξουμε μια κοινωνία που να δημιουργεί νόμιμες προσωπικότητες και σωστούς πολίτες; θα πρέπει να ρίξουμε το βάρος στην πρόληψη. Η Κυβέρνηση οφείλει να συγκροτήσει άμεσα τις επιτροπές που θα υλοποιήσουν τη πρόληψη. Θα προσφέρει έτσι μια ανυπολόγιστη υπηρεσία στη νεολαία και στο Έθνος.

Ευχαριστώ για την φιλοξενία

στη δέλψη του γαρά. Το κανονικό μέγεθος αλιείας για πέστροφες είναι 20 πόντοι, για γριβάδια (κυπρίνια) είναι 30. Ίσως δεν κάνει ένα τέτοιο μέγεθος καλό στην ποσότητα των γαριών, ιδίως των πεστροφών, αλλά σε ένα σημείο διακρίνεται ο Έλληνας ερασιτέχνης ιδιαιτέρως, δέν πιάνει περισσότερα γάρια από όσα του χρειάζονται και ας γαρευει, με κατά δική μας άποψη, αμφίβολο τρόπο, π.χ. με μπαλάκι και σύστημα έως πέντε τεχνητών μυγών.

Γνωρίζω κάμποσα ελληνικά νερά και γάρια εκεί με λίγη ή μεγάλη επιτυχία. Το 1989 επισκέφτηκα για δεύτερη φορά ένα ποτάμι, στο οποίο πέντε χρόνια πριν έμεινα πολλές φορές «άγαρος», παρόλο που μυρίστηκα κυριολεκτικά τα γάρια. Πρόκειται για τον Αώο, που πηγάζει στην επαρχία των Ιωαννίνων ανάμεσα σε υψηλά βουνά και που περνάει από την Κόνιτσα, μια χαριτωμένη κωμόπολη σε βουνοπλαγιά, και που μετά από 20 χιλιόμετρα μπαίνει στην Αλβανία. Περίπου 12 χιλιόμετρα μακριά από την Κόνιτσα δέχεται τον τέως για τις πέστροφές του φημισμένο Βοϊδομάτη με τα πεντακάθαρα και κρύα νερά του. Στην παροχή ύδατος του Βοϊδομάτη οφείλεται το γεγονός, που ο Αώος έχει και σήμερα ακόμα μια αξιόλογη ποσότητα πεστροφών, παρόλη τη συχνή αλιεία εκ μέρους των κατοίκων της Κόνιτσας. Η αιτία της εξαιρετικής ικανοποιητικής ποσότητας σολωμοειδών γαριών μάλλον θα βρεθεί στην κοντινή Αλβανία επίσης, από την οποία στην εποχή γεννήσεως πάντα ανεβαίνουν μεγάλες πέστροφες μέχρι την πηγή του Βοϊδομάτη, για να φροντίσουν για τους απογόνους και που γάχνουν στον γυρισμό τους λημέρια και

στέκια επίσης στο ελληνικό μέρος του Αώου. Στον ίδιο τον Βοϊδομάτη απαντούν μόνο μικρά γάρια έως 200 γρ. περίπου, τα οποία, όταν μεγαλώνουν, επίσης κατεβαίνουν στον Αώο μέχρι την Αλβανία.

Και ο Αώος και ο Βοϊδομάτης κυλούν σε τέλειες φυσικές κοίτες, παρουσιάζουν όχθες με χαλίκια και βράχους. Τα πολλά, πλατάνια προσφέρουν στον γαρά ευχάριστη προστασία από τον καυτό μεσογειακό ήλιο. Ο Βοϊδομάτης έχει φάρδος περίπου 10 μέτρων, ο άνω ρούς του περνάει από έναν εθνικό δρυμό, στο οποίο απαγορεύονται γάρεμα και κυνήγι. Ο Αώος αντίθετα δείχνει κάπως ένα γαλακτώδες και γκρίζο χρώμα των υδάτων του, που προκύπτει από ύδρευση αγρών καλλιέργειας καλαμποκιών, αλλά που δεν βλάπτει τα γάρια. Έχει φάρδος έως 30 μέτρων. Τα νερά του κυλούν μέσα από παράξενες από το νερό σμιλευόμενες βραχώδεις κοίτες, σε μερικούς βράχους εκδηλώνεται η ραγδαία δύναμη των χειμερινών πλημμυρών. Ρηχά μέρη με χαλίκια αλλάζουν με στενά βαθιά έως τεσσάρων μέτρων, μέσα σε χοντρούς βράχους.

Η ιχθυοπανίδα του Αώου είναι πολύ ενδιαφέρουσα. Υπάρχουν πέστροφες άνω των δύο κιλών, συρτάρια (*Chondrostoma nasus Vardarensis*) μέχρι ενός κιλού, γουλιανοί (*Leuciscus Cerhalus Ochridanum*) επίσης ενός κιλού και μουστακαλήδες (*Barbus Meridionalis Petenyi*) που φτάνουν όμως μόνο τα 200 γρ. Με το συχνό γάρεμα έχουν προπαντός οι πέστροφες πονηρευτεί, πιάνονται μόνο τα χαράματα ή το βράδυ, εκτός αν ο ουρανός είναι συννεφοσκεπτής την υπόλοι-

πη μέρα. Οι Έλληνες γαράδες γαρεύουν τις πέστροφές τους ή με το μπαλάκι και το άνω αναφερόμενο σύστημα των μυγών ή με την πεταλούδα (τεχνητό δόλωμα).

Αλλά το νερό είναι δύσκολο, χρειάζονται γηλές μπότες. «Άμα δεν βρέξης κόλο, δεν πιάνεις ποτέ σου γάρι», έτσι λένε οι Έλληνες. Το μπαλάκι είναι πιο αποτελεσματικό από το δικό μας συνηθισμένο γάρεμα της τεχνητής μύγας, απλούστατα, διότι φτάνεις με το μπαλάκι παντού. Αυτό όμως να μην εμποδίζει κανέναν αδειούχο ξένο να κάμει μια προσπάθεια με το «λάσσο» (λαϊκή ελληνική ονομασία της δικής μας μεθόδου αλιείας στη χρήση τεχνητής μύγας). Οι Κονιτσιώτες εν τω μεταξύ φτιάχνουν τις τεχνητές μύγες μόνοι τους, ένας παπάς τις προσφέρει σε μερικά τοπικά καταστήματα. Έχουν αξιοσημείωτη ποιότητα.

Πονηρεμμένος από τις αποτυχίες μου των προηγούμενων χρονών χρησιμοποίησα ετούτη τη φορά ένα λαστιχένιο τεχνητό γαράκι με ανάλογο βαρίδι. Κιόλας την πρώτη μέρα της αφίξεώς μου δέχτηκα σε βαθύ μέρος του πολυπόδητον τσίμπημα σε λαστιχένιο γαράκι γκρίζο των 8 πόντων. Αποτέλεσμα: -μετά από 10 λεπτά μπόρεσα με βοήθεια μιας απόχης να χαρώ μια ωραία πέστροφα ενάμισυ κιλού. Ως σύνεργα είχα ένα λεπτό καλάμι **CARBON** των 2 μέτρων και κλωστή νάϋλον των 2ο χιλιοστόμετρων. Για πολλή ώρα έκασα πλάϊ στο ωραίο γάρι αυτό κοντά στην όχθη. Κανένας έστω και τόσο μεγάλος γουλιανός ή σολωμός ή τούρνα θα μπορούσαν να μου προκαλούν μεγαλύτερη χαρά από αυτή την τόση ω-

ραία ελληνική ποταμίσια πέστροφα, που έπιασα με δική μου σκέψη.

Έμεινα ακόμα λίγες μέρες γαρεύοντας με το αναφερόμενο λαστιχένιο γαράκι στα βαθιά μέρη, μα άλλη επιτυχία δεν μου δόθηκε. Οι μεγάλες ελληνικές πέστροφες είναι έξυπνες, αλλιώς δεν θα μεγάλωναν, αλλά υπάρχουν διότι οι Έλληνες όλο παραπονιούνται «Πάλι έχασα μια τεράστια, δεν μπόρεσα να τη βγάλω».

Αλλά υπάρχουν και τα συρτάρια στον Αώο. Και όχι και λίγα. Όμως με επιτυχία πιάνονται το χειμώνα, όταν η αλιεία της πέστροφας απαγορεύεται. Και το καλοκαίρι μπορούν να γαρευτούν, αλλά μόνο με ένα δόλωμα - το μαμμούνι (νύμφη εντόμου) που βρίσκεται κάτω από πέτρες στα ρηχά νερά της όχθης. Σε δολώματα όπως το ζυμάρι, το καλαμπόκι ή το γωμί δεν τσιμπάει το ελληνικό συρτάρι, μόνο το σκουλήκι υπόσχεται κάποια επιτυχία το χειμώνα. Το **Winkle Picker** (ειδικό καλάμι με έκτατη λεπτή κορυφή, που δείχνει και τα παραμικρά τσιμπήματα) και το γάρεμα με σημαδούρα (ειδική για τρεχούμενα νερά), ανάλογο βαρίδι, κλωστή νάϋλον των 0,12 έως 0,15 χιλιο-

Αντώνιος Λούδας στη Μ. Ασία

από αριστερά Θωμάς Μηρούνας, Λάζαρος Ζαχαράκης, Νικόλαος Πηγαδάς, Βασίλ Ζήσης, Πέτρος Λούδας

από το αρχείο του Μήτσου Ζαχαράκη κ. Γούλη Ζαχαράκη

Κονιτσιώτης στρατιώτης στη Μ. Ασία

Ο παπα - Θωμάς με Κονιτσιώτες στο Μοναστήρι του Στόμιου

στομέτρου και αγκίστρια αριθμό 12 θα φέρουν οπωσδήποτε ικανοποιητικά αποτελέσματα. Η δόλωση των τρυφερών μαμμουριών προϋποθέτει επιδεξιότητα.

Οι γουλιανοί του ενός κιλού γαρεύονται καλύτερα με μικρά γαράκια ή με ακρίδες. «Ψεύτικοι γύλοι» (ξύλινα τεχνητά γαράκια) αξίζουν μια δοκιμή. Άλλωστε τα ελληνικά γάρια δείχνουν εξαιρετικά μαχητικά, μια φορά παιδεύομουν με ένα ενός κιλού συρτάρι ασυνήθιστα και με κλωστή των 0,20 μάλιστα.

Πέστροφες των 300 γρ. απαντούν στον Αώο αρκετές, οι Έλληνες τις πιάνουν ταχτικά. Το δικό μου λαστιχένιο γαράκι των 8 πόντων ήταν όπως φαίνεται λίγο μεγάλο. Κάπου - κάπου δοκίμασα και τη συνηθισμένη, στην Ελλάδα, πεταλούδα ή το «λάσσο», αλλά με ελάχιστη επιτυχία. Το τελευταίο απόγευμα, που πέρασα στον Αώο έπαγα να είμαι τόσο αισιόδοξος για τις μεγάλες πέστροφες και αρκέστηκα με μικρότερο τεχνητό γαράκι των 4 πόντων μόνο. Τώρα δέχτηκα στα σημεία που σμίγουν τα ρηχά γρήγορα τρεχούμενα νερά με τα βαθιά λιμνάζοντα, κάμποσα τσιμπήματα. Δύο ποικιλόχρωμες ωραίες πέστροφες των 250 γρ. έπιασα σε λίγο καιρό, αρκετές για ένα βραδινό δείπνο. Παραπάνω είχα και ένα συρτάρι ενός κιλού από το μεσημέρι. Να γάρευα και άλλο; Σταμάτησα το γάρεμα, τώρα ο Αώος είχε γίνει φίλος μου. Άλλωστε έχω πολλούς φίλους στα μέρη εκείνα, από τον πρόσχαρο και φιλόξενο ξενοδόχο, τον Κώστα, του οποίου το ξενοδοχείο ευρίσκεται κάτω

από την Κόνιτσα στην εθνική οδό Ιωάννινα - Κοζάνη, μέχρι τον δάσκαλο της Κόνιτσας, Τάκη, όλοι τους μερακλήδες στο γάρεμα, οι οποίοι θα με καλοδεχτούν και πάλι του χρόνου.

Jens Beucker

(Γιόχαν)

Κολωνία

Σημείωση: Το παραπάνω άρθρο του κ. Γιόχαν είναι μεταφρασμένο από γερμανικό περιοδικό στα ελληνικά. Το μετέφρασε ο ίδιος και σε συνοδευτική επιστολή ζητάει συγγνώμη για τις όποιες ατέλειες, γράφοντας χαρακτηριστικά «... επειδή είμαι ξένος και δεν έχω ρουφήξει τα ελληνικά, όπως ένα μωρό ρουφάει το γάλα της μάνας»...

Φίλοι συμπατριώτες,
φροντίστε για τη διάδοση του περιοδικού μας με την εγγραφή νέων συνδρομητών ανάμεσα στις Αδελφότητες, τους Συλλόγους κ.α.
Σ.Ε.

ΕΝΑ ΧΡΟΝΙΚΟ ΑΠΙΣΤΕΥΤΟ ΑΛΛΑ ΑΛΗΘΙΝΟ

Οι γανωτήδες της Ηπείρου

Γράφει ο κ. Χρ. Γ. Εξάρχου

Λέγονται γανωτήδες, γιατί αυτο είναι το επάγγελμα τους. Γανώνουν τα μπακιρένια (χάλκινα) οικιακά σκεύη με καλάι (κασσίτερο), γι' αυτό ονομάζονται και καλαϊτζήδες, αλλά και χαλκωματάδες, γιατί γανώνουν τα χαλκώματα (χάλκινα σκεύη). Άλλοι πάλι τους λένε αλειφιάδες, γιατί αλείφουν τα σκεύη με κολάι, αφού πρώτα τα γυαλίζουν (στιλβώνουν) τα κάνουν λεία με την τριβή και στο τέλος προσθέτουν το καλάι. Εμείς τους λέμε γαλαντζήδες, γιατί κάνουν τα σκεύη άσπρα σαν το γάλα. Η δε γλώσσα τους λέγεται αλειφιάτικη.

Η μάνα των γανωτήδων ήταν τα χωριά του βουνού Μουργκάνα των Φιλιππών. Μια περιοχή άγονη, όλο πέτρες και γκρεμοί, δύσβατη. Οι τελευταίοι όμως πόλεμοί μας τους ελάττωσαν και πολλούς τους εκπάτρισαν.

Στο χωριό μας (Φούρκα), ερχότανε τα καλοκαίρια ως το 1940, που κηρύχτηκε ο Ιταλοελληνικός πόλεμος, και δούλευαν τ' αδέρφια: Γιώργος και Σωτήρης Μπίλης από το Μπαμπούρι (Βαβούρι), έτσι το λέμε. Ήταν πλανόδιοι, εργατικοί, τίμιοι και πολύ αστείοι. Νοίκιαζαν παλιά μαγειριά, και αχυρώνες.

Πήγαιναν ακόμα και στους σκηνίτες αρβανιτοβλάχους κτηνοτρόφους πάνω στα ψηλά βουνά.

Στον αριστερό μου ώμο κρεμούσαν με δύο γερά σχοινιά σακί όπου έβαζαν τα χαλκώματα και γύριζαν στα σπίτια, φωνάζοντας δυνατά: Ο γανωτής, ο γανωτής. Στα γεωργικά χωριά λέγανε φωναχτά και το εύθυμο δίστιχο:

«Στο Γιώργο και Σωτήρη να γανώστε, και στ' αλώνια να τα δώστε».

Δηλαδή να εξοφλήσουν τα χρέη

τους, όταν θα αλωνίσουν τα σιτηρά και θα τα πουλήσουν.

Ας περιγράψουμε τώρα και το χρονικό μας, παρόλο που πέρασαν από τότε (Μάης 1936), 54 ολόκληρα χρόνια, που υπηρετούσα ως δάσκαλος στη Λυκόραχη (ν.ο. Κεφαλοχώρι) της Κόνιτσας:

Μια Κυριακή του τότε Μάη, πέρασαν από κει, επιστρέφοντας από το Ντέντσικο (ν.ο. Αετομηλίτσα) της Κόνιτσας, οι παραπάνω γανωτήδες. Αφού κάθισαν στο σχολειό μου για να ξεκουραστούν, μαζί με το κουτσογόμαρό τους, που το είχαν φορτωμένο με τα εργαλεία τους, τους καλωσόρισαν και τους κέρασα λουκούμι, κρύο νερό και ρακή.

Το λόγο πήρε πρώτος ο Γιώργος, που ήταν μεγαλύτερος, εξυπνότερος και πολυμαθέστατος από το Σωτήρη και άρχισε να μου διηγείται το εξής: *Απίστευτο, αλλά αληθινό γεγονός:*

«Αγαπητέ δάσκαλε, θα σου πούμε κάτι πρωτάκουστο και πρωτοφανές που μας συνέβηκε σήμερα στην Πέτρα Μούκα. Καθίσαμε κάτω από μια μικρή γκορτσιά (αγριαχλαδιά) για να ξεκουραστούμε. Ξαφνικά ακούμε δύο κοτσύφια (μάνα και πατέρας) να σπαρταρούνε και να φωνάζουν συχνά και δυνατά: τσι, τσι, τσι και να τριγυρίζουν πάνω στη γκορτσιά. Σηκωθήκαμε αμέσως και είδαμε, ένα πράσινο πελώριο φίδι (δεντρογαλιά), που πλησίαζε στη φωλιά, όπου είχαν τα μικρά τους. Τότε αρχίσαμε να πετάμε πέτρες και το φίδι ύστερα από πολλή ώρα κατέβηκε και το σκοτώσαμε μ' ένα χοντρό ξύλο. Το μήκος του ήταν 2 μ.

Σε λίγη ώρα το αρσενικό κοτσύφι, που έχει κίτρινο ράμφος ήρθε και έκατσε στον ώμο μου. Ήρθε να μας ευχαριστήσει, γιατί γλιτώσαμε τα παιδιά τους. Το χαϊδέγαμε με τον αδερφό μου και ανέβηκε στη φωλιά του χαρούμενο, κελαϊδώντας, όπου ήταν και η κοτσυφίνα με τα μικρά τους. Μεγάλη η μητρική και πατρική αγάπη».

Και πρόσδεσαν τα δύο αδέρφια: «Το γεγονός αυτό δάσκαλε, δε θα το ξεχάσουμε ποτέ στη ζωή μας και θα το διαλαλήσουμε παντού».

«Αν μιλούσανε τα ζώα πόσο θα μας ντρόπιαζαν» (Ξένο ρητό).

Την άλλη μέρα (Δευτέρα), όλα αυτά τα διηγήθηκα στους μαθητές μου και τους είπα να γράγουν τις εντυπώσεις, και τα συμπεράσματά τους, απ' αυτό το διδακτικό γεγονός!

Δυστυχώς όμως το τέλος του μακαρίτη Γιώργου ήταν οικτρό, γιατί τον σκότωσαν οι Γερμανοί το 1943 στις εκκαθαριστικές επιχειρήσεις τους, κοντά στο χωριό τους, στο βουνό Μουργκάνα, πάνω στα Ελληνοαλβανικά σύνορα, όπου ήταν κρυμμένος. Ο δέ Σωτήρης πέθανε στο χωριό τους το 1950. Αιώνια τους η μνήμη!

Μετά τον επαναπατρισμό μας το 1950, στο χωριό μας έρχονται γανωτήδες, τσιγγάνοι με τ' αυτοκίνητά τους και τις οικογένειές τους, απ' την Ξάνθη και τα Κύμινα Θεσσαλονίκης

Παραθέτω λίγες λέξεις και φράσεις από το γλωσσάριο (αλειφιάτικη γλώσσα των γανωτήδων), όπως μου τις είπαν ο Γιώργος και Σωτήρης Μπίλης:

Λέξεις:

Αλειφιάς = καλαϊντζής

Αλειφιάτικα = καλαϊτζίδικα

Άλφι = λάδι

Απλουτό = ταγι

Απλουτή = πίτα

Βροντισμένη = γάμος

Γκότς = άντρας

Γκότση = γυναίκα Δέντρος = γαμπρός

Δέξιος = χριστιανός

Ζουμιριά = σταφύλια

Καντήλου = φεγγάρι

Κοντυλιάρκου = σχολείο

Κοντυλιάρς = δάσκαλος

Λαπουσιάρου = εκκλησία

Λέφους = παπάς

Μανεύου = τρώγω

Μάτες = χέρια

Μελάτος = δεσπότης

Ξυνή = καπέλλο

Πάτα = σπίτι

Πατσιαρός = τούρκος

Πιτσώνου = χτυπώ

Σιούμα = γρήγορα

Σιουρεύου = πίνω

Σιούρου = κρασί

Τσιαχτάι = γωμί

Τσιαχταΐζου τρώγω

Τσικνί = ρακή

Τρουχέου = πίνω

Φλώρου = τυρί

Φουσκοκοίλια = φασόλια

Φωτίζω = ομιλώ

Φωτερίζω = χορεύω

Φράσεις:

1. Άιντε να λάγουμε για του χρέι =

Άιντε να φύγουμε για το χωριό.

2. Από κουμένο γράζουμε σούμα = από λεφτά έχουμε πολλά.

3. Άμα δε γράζουμε κουμένος θα μας πιστώσουν οι γκότσης = Άμα δεν έχουμε λεφτά θα μας χτυπήσουν οι γυναίκες.

4. Θα λάγουμε, να τσιαχταΐσουμε κι να σιουρέγουμε = θα πάμε να φάμε και να πιούμε.

5. Πόσου γράζ η κουρλή; = Τι ώρα είναι;

* Η Πέτρα Μούκα είναι μιά θέση ιστορική σπ' τον Μακεδονικό. Αγώνα και τον πόλεμο του '40. Είναι μιά Πέτρα γιγάντια, που βρίσκεται ανάμεσα Κεφαλοχωρίου και Αετομηλίτσας.

Φούρκα - Ηπείρου

Απρίλης '90

Χ.Γ.Ε.

ΚΟΝΙΤΣΙΩΤΙΚΑ ΑΝΕΚΔΟΤΑ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΟΥΛΕΣ

Αναστ. Ευθυμίου

Πού είν' αυτός που μου... νοίκιασε το Δημαρχείο;

Την εποχή που ήταν δήμαρχος της Κόνιτσας ο Θωμάς ο Καρατζήμος είχε νοικιάσει το παλιό Καρατζημέϊκο σπίτι σ' έναν συμπαθητικό και αθώο τύπο το Βασίλη, το Μ... που καταγόταν απ' ένα χωριό της περιοχής του Μπουραζαλιού.

Δούλευε εργάτης και όταν πληρώθηκε, σαν καλός και ευσυνείδητος που ήταν, το πρώτο πράγμα που σκέφτηκε ήταν να πληρώσει το νοίκι του πρώτου μήνα που μόλις είχε τελειώσει. Μιά και δυό λοιπόν τραβάει για το Δημαρχείο και χωρίς να χτυπήσει καθόλου, σπρώχνει τη θύρα δυνατά και εισορμάει μέσα στην αίθουσα όπου βρισκόταν μόνο οι γραφιάδες.

– Καλημέρα σας, χαιρέτησε.

– Καλώς το Βασίλη.

Εριξε μία ερευνητική ματιά γύρω του και σαν δεν είδε το δήμαρχο, πριν προλάβουν να τον ρωτήσουν τι ζητούσε, ρώτησε αυτός.

– Που είν' αυτός που μου νοίκιασε το Δημαρχείο;

Κατάπληξη και ιλαρότητα ζωγραφίστηκε στα πρόσωπα των υπαλλήλων.

– Τι λες αυτού ωρέ Βασίλη! ποιός σου νοίκιασε το Δημαρχείο;

– Για αυτός μωρέ, πως τον λεν... ο Δήμαρχος.

– Πώς σου νοίκιασε το Δημαρχείο; Το Δημαρχείο είναι τούτο 'δώ που καθόμαστε, που είμαστε μέσα νοικιάζεται ποτέ το Δημαρχείο;

– 'Οχ' ετούτο, το άλλο μου νοίκιασε το παλιό που είν' απκάτ' απ' εκείνο που κάθεται.

– Α! το παλιό το σπίτι του θέλεις να

πεις; αυτό δε λέγεται Δημαρχείο.

– Αμ του Δήμαρχου δεν είναι; πως να το πω.

– Να πεις, το παλιό το σπίτι του Δήμαρχου κι όχι το Δημαρχείο.

– Εμ καλά, αφού δεν ήξερα πως να το 'πω τι να γιένει... Που είναι τώρα να του πληρώσω και το νοίκι;

– Δεν είν' εδώ, να γυρίσεις σε καμιά ώρα που δάρθει είναι νωρίς ακόμα.

Η Χήρα που έχασε το γαϊδάρό της

Καθόμαστε ένα απογευματάκι του 195.. έξω από το καφεενεδάκι του μακαρίτη του Πούλη του Λώλου και Σπύρου Οικονόμου, απέναντι από το μαγαζάκι του γράφοντος: Ο χοντρο - Αμερικάνος ο μάρμπα - Κώστας ο Μούσιος, ο Αχιλλέας ο Χολέβας κι ο υποφαινόμενος και ρεμβάζαμε - αφού είχαμε τελειώσει την πρεφίτσα μας - κουβεντιάζοντας και παρατηρώντας τους διαβάτες. Τριγύρω μας καθόταν επίσης και ο αγαπητός, συμπαθητικός και σεβάσμιος φίλος ο αείμνηστος λεβεντόπαπας ο Παπαδημήτρης με την κατάλευκη βιβλική γενειάδα και την άγογη εμφάνισή του, δίπλα του ο Κιτσάτης, ο γέρο - Γκάσιος και δεν θυμάμαι ποιός άλλος.

Μας διηγόταν κάποια ευτράπελη ιστορία ο Γκάσιος και είχαμε στραμμένη σ' αυτόν την προσοχή μας, όταν πέρασε η κυρά Ευθυμία η χήρα του καμπούρη του Νικόλα Καραγιάννη πηγαίνοντας τον ανήφορο χωρίς καν να την προσέξομε.

Έξαφνα όμως, μόλις έφτασε στη

γωνιά του Γκάσιου όπου ο δρόμος είναι στενός, την ακούμε να φωνάζει δυνατά.

— Ε! που πας; δε μας χωρεί και τους δύο αντάμα να περάσουμε.

Τι είχε συμβεί; Ο Χρήστος ο Ζάρος με το φορτηγό του τον περίφημο και ιστορικό «καρνάβαλλο» κατέβαινε τον κατήφορο.

— Κάνε στην άκρη κυρά μου, της λέει και μας χωράει και τους δύο.

— Που μας χωράει, δε γλιέπεις το γομάρι που τόχω φορτωμένο με κλαδί;

— Ποιό γομάρι μωρή; ποιό γομάρι; της απαντάει ο Ζάρος που είχε φρενάρει εν τω μεταξύ και συνεχίζει γελώντας.

— Εγώ δε βλέπω νάχεις κανένα γομάρι, για τήρα πίσω σου...

Γυρίζει η καημένη η κυρά Ευθυμία και τι να ιδεί! Αντί για το γαϊδαροφορτωμένο έσερνε μόνον σβάρνα το καπίστρι του...

Αφοσιωμένη καθώς ήταν στο πλεξιμό της, δεν είχε αντιληφθεί καθόλου πως ο αξιότιμος κυρ - Μέντιος είχε κατορθώσει σε κάποιο σημείο του δρόμου να βγάλει το κεφάλι του και να ξελευτερωθεί από το ενοχλητικό καπίστρι που τόσερνε τώρα σβάρνα αδειανό ξοπίσω της η ίδια, η κυρά του...

Βάλαμε τότε όλοι τα γέλια και η κυρά Ευθυμία καταστενοχωρημένη για το παθημά της γύρισε τρεχάτη τον κατήφορο και μουρμουρίζοντας.

Σε κάμποση ώρα ξαναφάνηκε ν' ανηφορίζει σκυφτή και συνεσταλμένη. Το γαϊδαρό της τον είχε βάλει μπροστά της τώρα, για κάθε ενδεχόμενο και τον χτυπούσε αράδα με τη βίτσα της για να προχωράει γρήγορα. Αλλ' αυτός ήταν τεμπέλης και οκνός και παρόλο που η

βίτσα δούλευε συνέχεια στα καπούλια του δεν άλλαζε περπατησιά, βάδιζε με το πάσο του.

Ήθελε, δεν ήθελε η καημένη η χήρα, θα περνούσε αναγκαστικά από μπροστά μας. Δοκίμασε να προσπεράσει αμίλητη και απαρατήρητη, αλλά η φωνή του Παπαδημήτρη, που ήταν και λίγο καλαμπουρτζής και του άρεζαν τα αθώα και απονήρευτα αστεία τη σταμάτησε.

— Τόβρηκες ευλογημένη, τόβρες το γαϊδούρι; «Τάβρα αφέντη, το βρα το μαγκούφικο βοσκούσε πέρα στον Αγιάννη. Έβγαλε το κεφάλ' από το καπίστρι δίχως να το καταλάβω κι απόμειν' εκεί».

«Άμ είπα κι εγώ, τι λέει τούτ' η ευλογημένη, ποιό γομάρι φορτωμένο ζητάει να... περάσει;

— Ε, αφέντη την έπαδα, γέλασαν ο κόσμος με τ' εμένα.

— Δεν πειράζ' ευλογημένη μου, είχες βάλει το μεράκι σου στο πλέξιμο.

Μ' αυτά τα λόγια την παρηγόρησε ο παπάς. Κι εκείνη μουρμούρισε ένα σιγανό «καλό βράδι σας» και έσπευσε να ξυλοφορτώσει τον πονηρό και οκνό γαϊδαρό της, που είχε γίνει αίτιος να γελάσουν ο κόσμος με το πάθημά της. Ήθελε να φύγει, όσο γινόταν γρηγορότερα τον ανήφορο, για να μην ακούσει κι άλλα γέλεια και σχόλια.

Ένας Βλάχικος Γάμος

Από τα παιδικά μου χρόνια είχα κρατήσει μερικές σημειώσεις από διάφορα περιστατικά της ζωής μου.

Νομίζω ότι μιά περιγραφή ενός βλάχικου Γάμου που έγινε στο βουνό του χωριού μου Ελεύθερο Κονίτσης το καλοκαίρι του 1941, αξίζει να τα ξαναφέρω στο προσκήνιο γιατί όλα τα παλαιά και ωραία έθιμα έσβησαν. Αν αξίζει να δημοσιευθεί στο περιοδικό «ΚΟΝΙΤΣΑ» το αφήνω στην κρίση της συντάξεως του περιοδικού.

Το βουνό του χωριού μας «Μποτσενίσιο» και «Κάμπος» είναι Κοινοτικό αφού οι χωριανοί το είχαν απαλοτριώσει από τον Τσιφλικά Χουσείν Μπέη.

Το Βουνό το είχε νοικιάσει ένας Τσέλιγκας. Το ενοίκιο που ήταν τυρί το μοιράζονταν οι μέτοχοι χωριανοί.

Το υπόλοιπο τυρί το είχε πάρει ένας έμπορος από την Κόνιτσα Θύμιος το μικρό του όνομα. Ήρθε ο έμπορος στο χωριό, που κατά σύμπτωση ζητούσε, λευκοσιδηρουργό, να του κολλάει τα δοιχεία με καλάι, (κασσιτεροκόληση). Κάτι είχα μάθει από τον Σαμυών. Του είπα, τα κολλάω εγώ. Μόνο να μου φέρει από την Κόνιτσα εργαλεία και υλικά. Συμφωνήσαμε και την πληρωμή 50 δράμια τυρί τον τενεκέ. Έφερε τα εργαλεία και τα υλικά και πήγαμε παρέα στην στάνη, 2,1/2 ώρες ανήφορο σε υγόμετρο 2.000 μέτρα, σε 10 μέρες έφερα στο σπίτι 30 οκάδες τυρί. Καλοπερνούσα στους βλάχους, είχα και απρόοπτα. Ο τυροκόμος είχε ένα καζάνι του στρατού, χωρητικότητας περίπου 100 κιλών, το γέμιζε γάλα, έβαζε χαμηλή φωτιά, ανακάτευε με μιά σανίδα, κάθε τόσο έβαζε το δάκτυλό του στο γάλα

γιά θερμόμετρο. Γύρω του γύριζαν 3-4 μαντρόσκυλα, έγλυφαν τα δοχεία (καρδάρες), ο βλάχος τους φώναζε: «τιπι έξω».

Τίποτα εκείνα. Θύμωνε ο βλάχος έβγαζε την σανίδα που ανακάτευε το γάλα, τα χτυπούσε μ' αυτήν και χωρίς να την καθαρίσει την ξανάβαζε στο γάλα. Εγώ παρακολουθούσα από μακριά, γελούσα από μέσα μου, έλεγα θα φάω κι εγώ από αυτό το τυρί;

Τελείωσε η Στρούγκα, πήρα τον κόπο μου και έφυγα. Είχα γνωριστεί με τους βλάχους, καθώς και με τον τσέλιγκα. Με προσκάλεσαν και σε γάμο που θα γινόταν στα «κονάκια», στη δέση «Μποτσενίσιο».

Κατά σύμπτωση η ξαδέλφη μου, η Αθηνά, έραβε τα νυφικά και είχε και αυτή πρόσκληση. Ο γαμπρός ήταν από ένα βουνό κοντά στο Μέτσοβο, 2 μέρες με το άλογο.

Την Κυριακή πρωί, πολύ πρωί, φύγαμε από το χωριό. Η θεία Αλεξάνδρα, η Αθηνά και εγώ, μετά από τρεις ώρες ανηφόρα, αντικρίσαμε τα κονάκια, (καλύβες από φύλλα οξιάς), τα σκυλιά τα είχαν δεμένα. Ακούσαμε το κλαρίνο. Αντιλαλούσαν τα βουνά και τα λαγκάδια. Μόλις μας είδαν ήρθαν να μας υποδεχτούν. Σε λίγο έμεινα μόνος. Τη θεία και την ξαδέλφη τις πήγαν στις γυναίκες. Έμεινα με τους βλάχους. Πήγαμε στο μέρος που ήταν τα όργανα. Κάτω από αιωνόβια πεύκα, είχαν καμιά δεκαπενταριά σαμάρια για καθίσματα, εκεί ήταν 4-5 βλάχοι, με τις σαρακατσανέικες φορεσιές τους και άλλοι δύο χόρευαν έναν Αρβανίτικο σκοπό. Κάθησα και εγώ σε ένα σαμάρι, με κέρασαν τσίπουρο με το παγούρι, ένα δο-

χείο από μολύβι, στην κορυφή έχει επι-
στόμιο και με την σειρά ρουφούσαμε
όλοι, από τον ένα στον άλλο και πάλι
απ' την αρχή. Δεν καταλάβαινα τίποτα,
γιατί μιλούσαν τα Αρβανιτοβλάχικα. Σε
λίγη ώρα χάρηκα που είδα να έρχεται ο
Θύμιος ο έμπορος του τυριού. Τώρα
είχα παρέα. Κατά τις 11 π.μ. ήρθαν κι
άλλοι βλάχοι. Βάλανε εμπρός τη ση-
μαία, η οποία είχε στις άκρες του σταυ-
ρού τρία μήλα, καθώς και ένα στεφάνι
με λουλούδια.

Εμπρός ο σημαιοφόρος, πίσω τα
όργανα και πίσω όλοι οι υπόλοι-
ποι. Πήγαμε στο κονάκι του τσέλιγκα,
που ήταν και κουμπάρος. Μπήκαμε μέ-
σα, καθήσαμε σε μαξιλάρια υφαντά,
γεμάτα μαλλί. Άρχισε το παγούρι με το
τσιπίουρο να κάνει τις βόλτες του, με
μεζέ τυρί και σταφίδες. Τραγουδία έλε-
γαν, τραγούδι εμείς δεν καταλαβαίνα-
με, τα έλεγαν στα Αρβανίτικα. Στο μετα-
ξύ πήραν κάτι πράγματα από τον κουμ-
πάρο, μόνο κάτι κουλούρες γωμί είδα,
τα άλλα τα είχαν σε κανίστρες.

Και πάλι η ίδια διαδικασία, ση-
μαία, όργανα και μετά το «γίκι», οι κα-
λεσμένοι. Καταλήξαμε στα σαμάρια, ο
παππός θα ερχόταν από το Πικλάρι, έ-
να χωριό 7 ώρες μακριά από τα κονά-
κια. Ο χορός εξακολουθούσε τον ίδιο
πάντα σκοπό. Μας πήραν και μας στο
χορό και τότε μας είπαν οι οργανοπαί-
κτες (δύο ήταν χωριανοί) να παίζουμε
και κάτι άλλο γιατί μπαφιάσαμε από το
πρωί το ίδιο τραγούδι, και μάλιστα στο
χοντρό, δηλαδή μπάσο.

Κατά τις μία μας φώναζαν για φα-
γητό, περίπου 50 μέτρα μακριά από το
χορό, είχαν ένα υπόστεγο - τραπεζαρία
- πάλι από φύλλα οξιάς. Επίσης, κάτω
είχαν στρώσει κλαδιά για τραπεζομάν-
τηλο.

Καθήσαμε σταυροπόδι. Στην κο-
ρυφή ο τσέλιγκας, δίπλα του και αρι-
στερά ο γαμπρός με τον πατέρα του.
Δεξιά ο Θύμιος και εγώ. Κόγανε γωμί
πάνω στα κλαδιά και άρχισε το τσίπου-
ρο να κάνει τον κύκλο του. Σε λίγο από
την είσοδο του υπόστεγου, άρχισε το
σερβίρισμα των γητών. Πεταχτά, πρώτα
στον τσέλιγκα, εγώ είδα τον τρόπο σερ-
βιρίσματος και περίμενα σαν τερματο-
φύλακας. Κάποτε είδα το γκαρσόνι που
σημάδευε εμένα, έκανα ένα μικρομ-
πλουζόν και το μπούτι ήταν γεγονός.
Το ίδιο έγινε και στους άλλους. Τρώγα-
με εντελώς φυσικά, δαγκώνοντας το
μπούτι που μοσχοβολούσε βουνό. Το
παγούρι δε σταματούσε να γυρίζει από
στόμα σε στόμα, εγώ έπινα μετά το Θύ-
μιο (αλλίμονο αν δεν έπινες, το θεω-
ρούσαν προσβολή).

Σαν αποφάγαμε δέλησα να βγώ έ-
ξω. Δεν με άφησαν, μου είπαν ότι θα
ερχόταν ένας τραγουδιστής από τα
πρόβατα, τσοπάνος. Πράγματι σε λίγη
ώρα ήρθε και αυτά που έγιναν δεν πε-
ριγράφονται με πένα, παρά με τα μάτια
και τα αυτιά. Ο τύπος ήταν σαν τον Βε-
λιγκέκα του καραγκιόζη. Αξούριστος,
βρώμικος, με μακρύ λαιμό. Άρχισε να
τραγουδάει ένα τραγούδι στη γλώσσα

τους, κάθε στίχος τελείωνε σε ένα ωωω, αυτό το μετέδιδε ο ένας στον άλλο κάποιος δίπλα μου μου φώναζε στο αυτί ωωω, εγώ στο αυτί του Θύμιου ωωω και αντιλαλούσε ο τόπος από ωωωω. Κάποτε τελείωσε, τον παρακάλεσα να πει ένα τραγούδι πιο χαρούμενο στα Ελληνικά. Δεν μου χάλασε το χατήρι. Είπε τη Βασίλω Αρχόντισσα, αλλά δεν είχε καμιά σχέση με το τραγούδι που ήξερα στο χωριό, το κακοποίησε χωρίς έλεος ο τραγουδιστής, κουνώντας το λαιμό του τόσο, που έλεγες θα του φύγει το κεφάλι, ευτυχώς κουράστηκε και διαλύθηκε το φαγοπότι.

Συνεχίστηκε ο χορός, μέχρι τις τρεις το απόγευμα, που ήρθε ο παππάς από το Πικλάρι, ο Παππακώστας Κατής, ήταν χωριανός μας, αλλά διορισμένος στο Πικλάρι. Πάλι η σημαία μπροστά, τα όργανα, τον γαμπρό και τον κουμπάρο, πήγαμε σε ένα κονάκι, μεγαλύτερο από τα άλλα και μάλιστα κυκλικό.

Στο κέντρο είχαν ένα κούτσουρο πεύκου για να χρησιμεύει για τραπέζι. Το κονάκι είχε δύο πόρτες, η μιά απέναντι από την άλλη, το ύψος τους δεν ήταν περισσότερο από ένα μέτρο, έπρεπε να σκύβει κανείς πολύ για να περάσει. Μπήκαμε μέσα. Έφεραν τη νύφη, ντυμένη με βαριά Σαρακατσανέικη στολή, το στήθος ήταν σκεπασμένο με φλουριά και τσαπράζια, επίσης στο μέτωπο μιά αρμαδιά από χρυσές λίρες, μακριά ασημένια σκουλαρίκια στα αυτιά.

Την έβαλαν δίπλα στο γαμπρό. Αυτή όμως γύριζε το κεφάλι της από την άλλη πλευρά, σα να μην ήθελε να αντικρίσει τον γαμπρό. Την υποβάσταζαν δύο βλάχοι. Ο πατέρας την απει-

λούσε με την γκλίτσα φωνάζοντας: «σετς γκινη λάε». Δηλαδή κάθησε καλά καλέ. Ρώτησα έναν δίπλα μου γιατί κάνει έτσι η νύφη, «ντρέπεται», απάντησε, «πρώτη φορά βλέπει το γαμπρό».

Ο Παππακώστας, με παρακάλεσε να τον βοηθήσω όσο μπορούσα, σε κανένα «κύριε ελέησον» ή «αλληλούια». Του υποσχέθηκα να κάνω ότι μπορώ.

Άρχισε το μυστήριο άλλαξαν δακτυλίδια, σε κάποια στιγμή ο παππάς ενώνει τα χέρια των νεονύμφων, ήταν αδύνατο να δώσει η νύφη το χέρι της, ο πατέρας της θύμωσε τόσο που της έδωσε μιά γερή με την γκλίτσα.

Εγώ βοηθούσα τον παππά, τα ήξερα όλα απ' έξω. Όταν άρχισε το «Ησαΐα χόρευε» οι βλαχοπούλες άρχισαν το τραγούδι στη γλώσσα τους. Έγινε πανδαιμόνιο. Ο παππάς έλεγε τα δικά του, οι βλάχοι ούρλιαζαν, εγώ τραγουδούσα «το μόνο μου παράπονο», έγινε το σώσε.

Κάποτε τελείωσε ο παππάς, άρχισε ο κόσμος να βγαίνει έξω, ήρθε και η σειρά μου, βγάζοντας το κεφάλι μου, είδα απ' έξω, δίπλα στην πόρτα δύο βλάχους, που κρατούσαν από ένα ξύλο σπκωμένο, μέγεθος στυλιαριού, έδωσα ένα πήδημα, γιατί λειτούργησε ένα ρεφλέξ αυτοπροστασίας, σκέφτηκα κινηματογραφικά, ότι κατάλαβαν που στο «Ησαΐα» τραγουδούσα και τώρα θα με τιμωρούσαν. Όμως τα στυλιάρια δεν ήταν για μένα. Κάθησα απέναντι από την πόρτα, σε λίγο είδα το γαμπρό, μέσα από την πόρτα να παίρνει φόρα. Δίνει ένα σάλτο, και βγαίνει 2 μέτρα έξω από το κονάκι. Στο μεταξύ οι μαγκουροφόροι κατέβασαν τα στυλιάρια με όλη τους τη δύναμη, στο μέρος που πέρασε ο γαμπρός. Αλαλαγμός από τους συγγενείς του γαμπρού, τον σήκωσαν στα

χέρια και τον φιλούσαν, γιατί στάθηκε άξιος και πέρασε χωρίς να τον χτυπήσουν. Εγώ εκτιμώντας τις στυλιαριές είπα, αν έπαιρνε έστω και μιά στυλιαριά τον γαμπρό, η βλάχα αυτομάτως θα είχε γίνει χήρα.

Ξανά η κουστωδία, σημαία, όργανα, νιόγαμπρα, κουμπάρος και όλοι οι άλλοι. Πήγαμε σε μιά βρύση από φλοιό δέντρου. Κάτω είχαν στρώσει ένα διάδρομο από λευκό υφαντό δίμιτο (από μαλλί). Επάνω πέρασαν οι νεόνυμφοι, ως την βρύση. Εκεί περίμενε η μάνα του γαμπρού. Αφού τους φίλησε, πρώτα τον γαμπρό και μετά τη νύφη, τους ένωσε τα κεφάλια, και επάνω κράτησε ένα χάλκινο μαστραπά, (δεν ξέρω αν είχε μέσα νερό ή κρασί). Μιά κουλούρα γωμί και μιά τουλούπα άσπρο μαλλί. Είπε μερικές ευχές, στη γλώσσα τους, και μετά πήρε τα πράγματα που είχε επάνω. Κατόπι τους έδωσε την κουλούρα, έπιασαν από την τρύπα της κουλούρας με ένα χέρι ο γαμπρός και η νύφη. Μόλις η πεθερά έδωσε το σύνθημα, τραβήζανε ο καθένας προς το μέρος του, μέχρι που έσπασε η κουλούρα. Η νύφη πήρε περισσότερο κομμάτι, πανζουρλισμός από το σόι της νύφης. Μετά ήρθαν δύο παιδιά, ένα αγόρι και ένα κορίτσι. Αφού τα φίλησε η νύφη, τους κρέμασε στη μέση από μιά δεκάρα τρύπια. Όλα αυτά, από τα έδιμά τους. Ξαναπήγαμε στο χορό με τα σαμάρια. Εκεί ξαναείδα τη θεία και τη ξαδέλφη μου.

Άρχισε ο χορός, πρώτα ο γαμπρός, τον κρατούσε η νύφη. Το κεφάλι της το είχε γυρισμένο προς τον κουμπάρο. Πίσω ακολουθούσαν εκτός του κουμπάρου, όλα τα πεθερικά. Όταν τελείωσε ο γαμπρός, πέρασε μπροστά η νύφη, αλλά τώρα το κεφάλι της το γύρι-

σε δεξιά να μην βλέπει το γαμπρό. Μετά συνέχεια χόρευε το σόι του γαμπρού και της νύφης.

Όσπου να χορέυουν όλοι οι κοντινοί συγγενείς, οι νεόνυμφοι είχαν φύγει. Αφού τελείωσε ο χορός, σχηματίστηκε πάλι η κουστωδία, μπροστά η σημαία, όργανα κ.τ.λ. Πήγαμε έξω από ένα κονάκι τετράγωνο 3Χ3 περίπου.

Τα όργανα παίζανε το γνωστό σκοπό. Οι βλάχοι χόρευαν γύρω από την καλύβα. Χαλούσε ο κόσμος από τα σφυρίγματα γύρω από την καλύβα, και τις φωνές. Παρέλεια να σας πω ότι οι πυροβολισμοί έπεφταν βροχή, από την αρχή της μέρας, μπορεί στην Ελλάδα να είχαμε κατοχή, αλλά εδώ, στα απάτητα βουνά ήταν από τότε ελεύθερη Ελλάδα. Ας γυρίσουμε όμως στο τετράγωνο καλύβι. Ο χορός εξακολουθούσε, το ίδιο και οι φωνές. Κάποτε άνοιξε λίγο η πόρτα της καλύβας και ένα χέρι έβγαλε ένα λευκό ύφασμα. Δεν πήρα είδηση τι ήταν, αλλά όταν το έβαλαν σε ένα καλάμι και το ανέμιζαν, είδα ότι ήταν ματωμένο. Αυτοί οι αλαλαγμοί πρέπει να ακούστηκαν σε όλα τα βουνά.

Αφού έγινε και η διαπίστωση της παρθενικότητας της νύφης, δεν έμενε τίποτε άλλο, εκτός από την επιστροφή μας στο χωριό.

Αποχαιρετήσαμε τους συμπεδέρους, οι νεόνυμφοι δεν ξαναφάνηκαν, κατηφορίσαμε για το Ελεύθερο, όπου φθάσαμε νύχτα, σχολιάζοντας τα γεγονότα της ημέρας.

Μετά από μιά βδομάδα, πέρασαν τα νιόγαμπρα από το σπίτι της θείας μου, τους είδα αγκαλιασμένους. Είπα στη νύφη: «εσύ είσαι που σε κρατούσαν με το ζόρι στα στέφανα;» γέλασε και μου είπε: «Έτσι πρέπει να κάνει μιά καθώς πρέπει Σαρακατσάνα».

Γεωρ. Ζήμουρας Ρίο Πατρών

Μουσικό τμήμα Κόνιτσας (6ος Χρόνος)

Μιά όμορφη βραδιά πέρασαν οι Κονιτσιώτες που συγκεντρώθηκαν στην αίθουσα του Δημαρχείου στις 21/6/91, ύστερα από πρόσκληση των παιδιών του μουσικού τμήματος. Στην εκδήλωση, που παραβρέθηκε και ο Δήμαρχος, οι μαθητές έπαιζαν αρμόνιο, πιάνο και κιθάρα, παρουσιάζοντας στους ακροατές δείγματα από την επίδοσή τους στα διάφορα μουσικά όργανα.

Είναι ο 6ος χρόνος από τότε που ξεκινήσαμε αυτή την προσπάθεια, με οικονομική επιβάρυνση και ηθική στήριξη των ίδιων των γονιών. Είναι μια προσπάθεια που ελπίζουμε ότι γρήγορα θα την υιοθετούσε ο Δήμος και όνειρό μας ήταν η ίδρυση ενός παραρτήματος Ωδείου από το Δήμο, για την ευρύτερη ανάπτυξη της μουσικής παιδείας στην πόλη μας και στη γύρω περιοχή, με δύο απώτερους σκοπούς: Την επαγγελματική κατεύθυνση της νεολαίας στον τομέα της μουσικής, παράλληλα με τη μόρφωση και το όφελος της Κόνιτσας από την επιτυχία της προσπάθειας, αφού θα μπορεί να έχει η πόλη μας ένα μόνιμο μουσικό δυναμικό (μια ορχήστρα, φιλαρμονική ή χορωδία)...

Δυστυχώς, μέχρι σήμερα, τα όνειρά μας έμειναν όνειρα! Στη φετεινή εκδήλωση και ο νέος Δήμαρχος διαβεβαίωσε τους γονείς των μαθητών ότι θα φροντίσει, οπωσδήποτε, για τη δημιουργία παραρτήματος Ωδείου στην Κόνιτσα. Εμείς, οι πρωτεργάτες της εξαχρονής προσπάθειας, με συγκρατημένη αισιοδοξία θα περιμένουμε την υλοποίηση των όσων είπε ο κ. Δήμαρχος.

Η αρχή έγινε, η σχετική υποδομή

υπάρχει, καιρός είναι να προχωρήσουμε σε μεγαλύτερα έργα. Ας συνειδητοποιήσουμε όλοι, ότι δεν αρκεί να αποβλέπουμε μόνο στα υλικά αγαθά· καλό θα 'ναι να στρέψουμε το ενδιαφέρον μας και σε αγαθά που ωφελούν τον ψυχικό κόσμο του ανθρώπου, γιατί (όπως λέει και ο Απ. Παύλος) «ούκ επ'άρτω μόνο ζήσεται άνθρωπος»!..

Σ.Τ.

«Κόνιτσα T.V.»

Από το Μάη του '91 λειτουργεί στην Κόνιτσα τηλεοπτικός αναμεταδότης ο οποίος αναμεταδίδει (με την άδειά του φυσικά) το ΡΙΚ, δηλαδή το ραδιοτηλεοπτικό κανάλι της Κύπρου. Έτσι, προστίθεται στα 3 κανάλια που βλέπει η Κόνιτσα και ένα τέταρτο. Και δεν είναι μόνο αυτό. Σε περίπτωση βλάβης αναμεταδοτών της ΕΡΤ, μπορούν οι Κονιτσιώτες να βλέπουν απρόσκοπτα το πρόγραμμά της από το «Κόνιτσα T.V.» αφού η λήψη γίνεται με δορυφορική κεραία.

Εμπνευστής και δημιουργός της προσπάθειας αυτής είναι ο Χρήστος Φασούλης που ξόδευγε ένα σωρό χρήματα χωρίς την παραμικρή βοήθεια από πουθενά. (Να φανταστεί κανείς ότι μόνο για μια κασέτα ντοκυμαντέρ πληρώνει γύρω στις 3 χιλ. δραχμές κάθε φορά).

Από το κανάλι ο Χρήστος αναμεταδίδει επίκαιρα γεγονότα (συνεδριάσεις στο Δήμο κ.α.), ντοκυμαντέρ, διάφορες εκδηλώσεις, (ακόμα και πανηγύρια) αφιλοκερδώς και μικροδιαφημίσεις με λίγα χρήματα.

Έρθε σε επαφή με τα ραδιοτηλεοπτικά κανάλια S.S. και M.T.V. και δεν αποκλείεται, πολύ σύντομα, να τα

Απαράδεκτο δέαμα

Κάθε χρόνο, στο τέλος του σχολικού χρόνου, παρατηρείται ένα θλιβερό δέαμα έξω από το Λύκειο και στους παρακείμενους δρόμους. Γεμίζουν οι δρόμοι και οι ρεματιές με σχισμένα βιβλία λογής λογής (Βιολογίας, Χημείας, Γεωγραφίας κ.λ.π.), που μαζεύονται με το φύσημα του αέρα στις άκρες των τοίχων ή ανεμίζουν, εδώ κι εκεί, στον ουρανό σαν προκηρύξεις προεκλογικής συγκέντρωσης.

Η εξήγηση αυτού του φαινομένου - πως τάχα οι μαθητές εκτονώνονται μ' αυτόν τον τρόπο βγάζοντας από πάνω τους ένα καταπιεστικό βάρος που τους καταδυνάστευε τόσα χρόνια - νηεί παράφωνα στ' αυτιά εκείνων που πέρασαν ως μαθητές από τα ίδια θρανία, εδώ και τριάντα ή σαράντα χρόνια.

Για μας που μετά βασάνων εξοικονομούσαμε τα χρήματα για την αγορά των γυμνασιακών μας βιβλίων και πολλοί παίρναμε τα μεταχειρισμένα των μαθητών της προηγούμενης τάξης, αυτό το φαινόμενο μας βρίσκει τελείως αντίθετους.

Τι σόι καταπίεση άσκησαν τα αθώα βιβλία στους μοσχαναδρεμένους μας κανακάρηδες;

βλέπουμε στην Κόνιτσα. Νομίζουμε ότι το «Κόνιτσα Τ. V.» είναι μια καινοτομία στην πόλη μας, καινοτομία πρακτικά χρήσιμη που μπορεί να προσφέρει πολλά.

Πιστεύουμε ότι ο Δήμος και όλοι οι φορείς πρέπει να συνεργαστούν με το Χ.Φ. για μια ευρύτερη χρήση του καναλιού, σε όλους τους τομείς, για το καλό του τόπου. Εμείς προς το παρόν οφείλουμε να συγχαρούμε το φίλο Χρήστο.

Αν σκεφτούμε ότι δεν τους λείπει τίποτα, αφού έχουν φαγητό άφθονο, στέγη, βιντεοδισκοκαφετέριες και χαρτζιλίκι μ' όλες τις ελευθερίες, για μια ζωή, που εμείς στην ηλικία τους ούτε στο όνειρό μας δεν είχαμε δει ποτέ, τότε η πράξη τους θα πρέπει να χαρακτηριστεί τουλάχιστον ως αχαριστία.

Αχαριστία προς τους ευεργέτες (τα βιβλία), που μας χαρίζουν όλες τις γνώσεις και μας μορφώνουν πνευματικά και επαγγελματικά, αλλά αχαριστία και ασέβεια προς τους γονείς που φορολογούνται για να παρέχει η Πολιτεία δωρεάν βιβλία στους μαθητές μας.

Τι προτείνουμε, στους αρμόδιους, για διόρθωση του κακού:

α) Παραινετικά μαθήματα των διδασκόντων προς τους διδασκόμενους.

β) Υποχρέωση των μαθητών (ύστερα από εγκύκλιο του Υπ. Παιδείας) να παραδίδουν, με τη λήξη των μαθημάτων, τα βιβλία στο Σχολείο, αφού θα είναι χρεωμένα από την αρχή της χρονιάς. Σε περίπτωση απώλειας ή καταστροφής να πληρώνονται από τους γονείς. Έτσι θα έχουμε και οικονομία, αφού θα μπορεί το Κράτος να πολτοποιεί, κατά καιρούς, τα παλιά βιβλία και το άσχημο δέαμα θα εξαφανιστεί από τα Σχολεία. Ας νοικοκυρευτούμε κάποτε σ' αυτόν τον τόπο, μικροί και μεγάλοι.

Σ.Τ.

ΜΕΤΕΩΡΟΛΟΓΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Απρίλης

Μέγιστη θερμοκρασία 19,6%

Ελάχιστη θερμοκρασία 1,6%

Σχετική υγρασία 66%

Ύψος βροχής 62,3 εκ.

Μάης

24,4°

4,4°

66%

98,4 εκ.

«Εορτασμός Πρωτομαγιάς στην Κόνιτσα»

Σύμφωνα με αυτά που θυμούμαι και τα όσα έχω συγκεντρώσει από παλαιότερους συμπατριώτες μας, η Πρωτομαγιά στην Κόνιτσα εορταζότανε ως εξής: Την παραμονή της Πρωτομαγιάς, όλα τα παιδιά της κάθε γειτονιάς χωρίζονταν σε παρέες και κανόνιζαν που θα πάνε και τι ώρα θα φύγουνε το πρωί.

Συναγωνίζονταν ποιά παρέα θα ανεβεί πρώτη στα βουνά για να τραγουδήσει και γι' αυτό ενεργούσαν ως εξής: Τα παιδιά της μιας γειτονιάς πήγαιναν στην άλλη γειτονιά και δένανε τις πόρτες τους με σύρματα. Αυτό το κάνανε με σκοπό να τους καθυστερήσουν το πρωί, για να ανεβούν οι άλλοι πιο νωρίς.

Ορισμένοι μεγάλοι άνδρες κάνανε το εξής: Μετά την 12ην βραδυνή, έφτιαχναν μια παρέα κι όλοι μαζί πήγαιναν στο σπίτι του διάσημου καλλιτέχνη Αντώνη Τσάπη (οι παλαιότεροι τον θυμούνται για τα πλούσια προτερήματά του) - τον έπαιρναν με το ακορντεόν και έβγαιναν όλοι μαζί στους δρόμους, τραγουδώντας το γνωστό τραγούδι του Μάνη: «Ο Μάϊος μας έφτασε, εμπρός βήματαχύ», χαρίζοντας έτσι μια χαρούμενη ατμόσφαιρα σε όλους.

Την ημέρα της Πρωτομαγιάς, από τα χαράματα, όλες οι κορφές του δάσους, αντιλαλούσαν από τα τραγούδια των παιδιών και πλημμύριζαν οι καρδιές τους από χαρά κι αγάπη. Δεν τα προβλημάτιζε ούτε η πείνα, ούτε η κούραση· χορταίνανε όλα με το άρωμα των λουλουδιών και την καταπράσινη φύση.

Αζέχαστες μένουν οι ημέρες αυτές

σ' αυτούς που τις ζήσανε. Η Πρωτομαγιά στην Κόνιτσα, ήταν ημέρα χαράς και αγάπης.

Λουκάς Εζνεπίδης

ΟΙ ΜΑΘΗΤΕΣ ΓΡΑΦΟΥΝ

Η Κόνιτσα και το Βυρσοδευείο

Η Κόνιτσα είναι μία καταπράσινη κωμόπολη. Είναι χτισμένη κατηφορικά από τους πρόποδες της Τύμφης μέχρι την πεδιάδα. Στην άκρη της πεδιάδας ρέει ήσυχα ο Αώος ποταμός. Το πράσινο δάσος που στολίζει την κωμόπολή μας, είναι κατάφυτο από έλατα και πεύκα, γεμάτο από διάφορα πουλιά.

Στη Κόνιτσα έχτισαν ένα εργοστάσιο που θα το κάνουν βυρσοδευείο. Αυτό όμως κατά τη γνώμη μας και όπως λένε οι επιστήμονες, θα μολύνει το περιβάλλον. Τα δέρματα που θα επεξεργάζεται, θα βγάλουν τρομερή δυσοσμία αλλά προπαντός τα χημικά υλικά που θα χρησιμοποιεί θα είναι για μας τους κατοίκους καθημερινός κίνδυνος για την υγεία μας.

Πολυτιμότερο αγαθό από την υγεία, δεν υπάρχει τίποτε άλλο για τον άνθρωπο και για αυτό πρέπει όλοι όσοι διοικούν την τύχη μας να σκεφτούν και να σταματήσουν την λειτουργία αυτού του θανατηφόρου εργοστασίου.

Είναι τόσο δύσκολο να βρουν οι αρμόδιοι ένα άλλο εργοστάσιο να στήσουν για να δουλεύουν οι πατεράδες και τα αδέρφια μας, χωρίς κίνδυνο να αρρωστήσουν και να πεθάνουν εκεί μέσα για ένα κομμάτι γωμί;

Αν θέλετε, ακούστε κι αυτή τη φωνή από έναν μικρό μαθητή της Ε' τάξης του Δημοτικού σχολείου της απάνω Κόνιτσας.

Σας ευχαριστώ ο μαθητής:

Αχιλλέας Πλατής

«Ξέρεις, ποιός είμ' εγώ ρε...»

Όποιος κι αν είσαι, ό,τι κι αν είσαι, είσαι για τον εαυτό σου. Για μας τους άλλους που βρίσκεσαι ανάμεσά μας, δεν είσαι αυτός που θέλεις να φαίνεσαι. Γιατί όποιος κι αν είσαι στην κοινωνία που ζεις, θα πρέπει να σου πουν οι άλλοι ποιός είσαι. Και μόνον αυτοί. Γιατί όταν κάνεις επίδειξη δυνάμεως, χειρών, θέσεως, γνωριμιών και άλλων πονηρών σχέσεων, αυτό είναι δείγμα όχι ανθρώπου, αλλά υπανθρώπου, ένα σκαλοπάτι πιό κάτω από το ζώο.

«Τι ωραίος που είναι ο άνθρωπος, όταν είναι άνθρωπος», όπως λέγει ο Μέγανδρος. Και είναι όταν έχει όλα τα ευγενικά στοιχεία που φανερώνουν το μεγαλείο του, τον ψυχικό του κόσμο.

Και τα ψυχικά χαρίσματα φαίνονται από τον τρόπο της ζωής, της συμπεριφοράς, του ενδιαφέροντος για τους συνανθρώπους του και για την αγάπη που προσφέρει γύρω του, χωρίς να περιμένει ανταλλάγματα.

Όταν είσαι αληθινά αλέκιστος άνθρωπος, τότε όλοι σε σέβονται και σ' εκτιμούν. Γιατί ο σεβασμός εμπνέεται, δεν επιβάλλεται. Αν είχες ηθικό ανάστημα, τότε θα ήσουν φωτεινό παράδειγμα προς μίμηση. Άκουσε άνθρωπε του «ξέρεις ποιός είμ' εγώ ρε...» θα σου πούμε ποιός είσαι, για να ξέρεις ΕΣΥ, οι δικοί σου, οι φίλοι σου και οι γνωστοί σου, εκεί που κυκλοφορείς, όταν κυκλοφορείς κι όπως κυκλοφορείς.

Όποιες γνώσεις κι αν έχεις, όποια δέση κι αν κατέχεις, με οποιοδήποτε τρόπο κι αν απέκτησες αυτά, μέσα στην κοινωνία που ζούμε - την εφήμερη ζωή-, είσαι ένα ερπετό που προσπαθεί να φοβίσει τον άνθρωπο ή να του προξενήσει κακό με το δηλητήριό του.

Είσαι ένας άχρηστος και άρρωστος άνθρωπος, που κακώς ζείς και αναπνέεις μεταξύ μας.

Είσαι ένα κιτριτισμένο φθινοπωρινό φύλλο που ο αγέρας το σηκώνει από τη λάσπη να λερώσει τα καθαρά φύλλα των δένδρων, ούτε εκεί είναι η θέση σου.

«Ξέρεις ποιός είμ' εγώ ρε;...» Και δεν το κρύβω το λέω αντρίκια».

Ντρέπομαι που είχα την ατυχία να σε γνωρίσω.

Γιάννης Περ. Παπαμιχάλης

Πανηγύρι στην Καλόβρυση

Μεγαλύτερη επιτυχία σημείωσε φέτος το πανηγύρι της Αγ. Τριάδας στην Καλόβρυση και έκανε πιο ζωντανή την παρουσία του στον επαρχιακό χώρο της Κόνιτσας.

Τούτο οφείλεται στην δραστηριότητα που ανέπτυξαν οι λίγοι νέοι του μικρού χωριού μας και κατά δεύτερο λόγο στο Βορειοπαιρωτικό συγκρότημα με επικεφαλής τον σπεσιαλίστα - κλαρινίστα Κώστα Βέρδη και την κομπανία του, που τράβηξε παρά το κρύο αρκετό κόσμο και σκόρπισε κέφι και παράλληλα συγκίνηση σ' όλους τους πανηγυριώτες.

Ευχαριστούμε όλους όσους τίμησαν το πανηγύρι μας.

B.N.

Το Συρράκο, οι ιστορίες του και ο σύλλογός μας ΚΡΥΣΤΑΛΛΗΣ στα Μέγαρα

Εκείνο που έκανε τη σκέψη μου να στάσει εκεί ψηλά στα Τζουμέρκα κι Άραφα, σ' αυτό το βλαχορωμιοχώρι, το Συρράκο, είναι γιατί εδώ στα Μέγαρα, που μένω για 40 χρόνια τώρα, όλοι οι Ηπειρώτες (Μεγάρων και Μ. Πεύκου) κάναμε ένα σύλλογο με το όνομα «ΚΡΥΣΤΑΛΛΗΣ». Ο σύλλογός μας, να και έχει ζωή τριών χρόνων, έχει παρουσιάσει πολλά όπως: Τρεις χορούς με όλη την ηπειρώτικη παράδοση και τις αρχήστρες των Καγάλη και Σούκα, εκδρομή στη Βαρυμπόμπη, συμμετοχή στον ετήσιο χορό της Ομοσπονδίας, όπου τραγούδησε ο Στ. Μπέλλος. Στο μικρό αυτό διάστημα δημιουργήσαμε χορευτικό όμιλο με τον συμπατριώτη δάσκαλο Τάκη Γκαμενή από την Πλατανούσα.

Στον όμιλο συμμετέχουν παιδιά από 7 μέχρι 11 χρονών. Θέλω να τονίσω και κάτι άλλο: Από τους ηπειρώτες των Μεγάρων λίγα είναι τα αντρόγυνα - περίπου 30 - που και ο άνδρας και η γυναίκα κατάγονται από την Ήπειρο. Πάνω από 40 κοπέλες πήραν Μεγαρίτες και λιγότερα αγόρια Μεγαρίτισσες.

Και τώρα, αγαπητοί αναγνώστες του περιοδικού μας «Κόνιτσα» ας πάμε στο χωριό της Κλεφτουριάς, το Συρράκο. Πέρασα από εκεί το 1943, αντάρτης του ΕΛΑΣ. Δώσαμε και μάχη με τους Γερμανούς και τραυματίστηκα.

— Τζουμέρκα μου περήφανα της κλεφτουριάς λημέρια, λέει ένα παλιό τραγούδι. Σαν αετοφωλιά μοιάζει το Συρράκο, που μετά το 1800 γνώρισε μεγάλη ανάπτυξη. Τα χρόνια της τουρκοκρατίας οι Έλληνες αναγκάζονταν να καταφεύγουν σε απόμερες γωνιές για να γλιτώσουν τις περιουσίες και τις

ζωές τους. Σ' αυτές τις αετοφωλιές καλλιέργησαν τις τέχνες και τα γράμματα και κράτησαν το όνομα της Ελλάδας ζωντανό.

Όταν πριν 60 χρόνια πήγα στο δημοτικό, μου 'δωσαν το αλφαβητάρι, που απ' έξω είχε ένα φουστανελλοφόρο βλαχόπουλο, που έπαιζε τη φλογέρα του και δίπλα μια βλαχοπούλα τον καμάρωνε. Τότε, στην πρώτη τάξη, όλα αυτά μου φαίνονταν χωρίς νόημα. Αργότερα, όμως, που έμαθα για τον Κρυστάλλη και τους άλλους αγωνιστές, τα πράγματα άρχισαν να ξεκαθαρίζουν μέσα μου. Ας μη ξεχνάμε ότι και ο πρώτος πρωθυπουργός της Ελλάδας, ο Ι. Κωλέττης ήταν από το Συρράκο.

Θα σας πω τώρα, αγαπητοί φίλοι, μια ιστορία από το Συρράκο, την ιστορία του κυρ. - Γιάννη, του Αμερικάνου, και του Μήτρου του Βλάχου. Είναι ιστορία διδακτική και με χιούμορ.

— Πριν εκατό χρόνια ένας ρωμιός φτωχόπαιδο, έφυγε από το Συρράκο για την Αμερική. Άφησε ο Γιάννης τη γυναίκα του κι ένα χρονιάρικο αγόρι με τους γονείς του σ' ένα παλιό σπίτι και τράβηξε για τα ξένα. Όνειρό του ήταν να φτιάξει ένα σπίτι καλό και περιουσία. Με τη δουλειά και την οικονομία κατάφερε κι έφτιαξε στο χωριό σπίτι διπλό, που το 'λεγαν διώροφο. Τα χρόνια πέρασαν και κάποτε γύρισε στη γυναίκα και το παιδί του πλούσιος. Δεν έλειγαν τα καλωσορίσματα και απ' όλους φωνάζονταν ο κυρ. Γιάννης, ο Αμερικάνος. Καλοντυμένος, με ρεμπόμπλικα και γραβάτα και σπίτι πολυτελείας, ξεχώριζε την εποχή εκείνη. Ο καιρός περνούσε ευχάριστα. Ο γιός του στο μεταξύ μεγάλωσε κι άρχισαν τα προξε-

νιά. Όσοι είχαν κορίτσια καλά κι είχαν και λίγα χρήματα σκέφτονταν το γιό του κυρ. Γιάννη. Τη σκέψη αυτή έκανε κι ένας τσέλιγκας, ο Βλαχομήτρος. Ένα βράδυ λέει στη γυναίκα του τη Λάμπρω.

– Σκέφτουμε να δώσουμε την τσούπρα μας, την Ασημούλα, στο γιό του Αμερικάνου.

– Κι θα διλήσ' αυτός τόσο πλούσιους;

– Κι 'μεις, κυρά μ', είμαστε μι γίδα κι πρόβατα κι του σιλάχι μ' γιμάτο λίρες είναι. Θα τ' δώκου χίλιες λίρες, θα τουν στουλίσου μι λίρις.

– Όπους ουρίσις, αφέντη μ'

Έστειλε προξενιό ο Μήτρος, δέχτηκε ο κυρ. Γιάννης (χίλιες λίρες ήταν αυτές), τα κανόνισαν όλα, όρισαν και τα αρραβωνιάσματα. Το γλέντι κράτησε 3 μέρες με κλαρίνα και φαγοπότι. Όλα πλούσια.

Μετά από καναδύο μέρες ο Μήτρος αποφάσισε να πάει στο σπίτι του συμπέθερου. Φόρεσε την καλή του φουστανέλλα, τα τσαρούχια με τις φούντες, το φέσι του, πήρε την κλίτσα και μια και δύο τράβηξε για τον Αμερικάνο. Τον κεράσανε γλυκό, καφέ και ρακή σε ποτήρια πολυτελείας: αμερικάνικα. Τα μάτια του Μήτρου φέρναν γύρα. Αφού τέλειωσαν τα κεράσματα, άρχισε η ξενάγηση.

– Εδώ, συμπέθερε, είναι το σαλό-νι και η τραπεζαρία, εδώ ο οντάς, εδώ η κρεβατοκάμαρα που θα κοιμούνται τα παιδιά μας.

Μόλις είδε το δωμάτιο των παιδιών επιπλωμένο ο Μήτρος χάρηκε πολύ.

– Εδώ, συμπέθερε, κοιμάμαι εγώ. Στο διπλανό κοιμάται η συμπεδέρα.

Αυτό δεν άρεσε στο Μήτρο. Δεν μπορούσε να το χωνέψει ότι κοιμούνται χώρια. Ήθελε κάποια εξήγηση.

– Αν κατάλαβα καλά, συμπέθερε, είπες πως σι κειο του δουμάτιου κοιμάσαι συ κι στ' άλλου η συμπιδέρα... κι όταν θελ' να γέν' του χνέρ(ι) πως γίνιτι;

– Σφυρίζω εγώ, έρχεται η συμπεδέρα.

– Πάει καλά αυτό: σφυρίζεις ισύ έρχετ' η συμπιδέρα, αλλά πως γίνιτι όταν θελ' η συμπιδέρα;

– Έρχεται στην πόρτα και με ρωτάει: Θέλεις τίποτα, Γιάννη; Και καταλαβαίνω εγώ και γίνεται το χνέρι, συμπέθερε.

Βαγγ. Βουρδούκας

ΣΧΟΛΙΑ

ΕΛΑΤΑ ξηρά στο πανέμορφο δάσος, πάνω από τα τελευταία σπίτια της Κόνιτσας αποτελούν μια παραφωνία στην καταπράσινη πλαγιά. Δεν μπορεί το Δασαρχείο να τα κόψει και να τα εξαφανίσει, μήπως αυτά αποτελούν εστία μόλυνσης και για τα άλλα που είναι δίπλα τους;

Μια υπόμνηση του Δήμου στη Δασική υπηρεσία ίσως τακτοποιήσει το ζήτημα.

• ΤΑ ΤΣΙΜΕΝΤΑ που πέφτουν από τις μπετονιέρες κάθε τόσο στους δρόμους της πόλης κρυσταλλώνουν και ταλαιπωρούν τα αυτοκίνητα. Νομίζουμε ότι για το σταμάτημα του κακού πρέπει να γίνουν δύο πράγματα: Ο Δήμος να συστήσει σ' αυτούς που έχουν τις αυτοκινούμενες μπετονιέρες να προσέχουν και να βάλει ένα συνεργείο να καθαρίσει όλα τα σημεία που έχουν κρυσταλλωμένα τσιμέντα.

Με πόση ευκολία βγάλαμε τα παλαιομοδίτικα ρούχα τα λησμονημένα στην ντουλάπα μας - όπου αποτελούσαν και πρόβλημα γιατί πιάναμε χώρο και τα προσφέραμε στους αναξιοπαθούντες αδελφούς Βορειοπαιρώτες. Αυτό έγινε κάπου τον Δεκέμβριο του 1990 και έκτοτε πέρασαν κάποιοι μήνες και αρκετοί Βορειοπαιρώτες εδώ στην Ελλάδα ξεκίνησαν μια νέα ζωή που η αρχή της πάντοτε ορίζεται από τον μόχθο, την προσπάθεια, την εργασία.

Αυτή η εργασία και ο μόχθος έγιναν όμως αντικείμενο εκμετάλλευσης, εφ' όσον οι εργοδότες αντιμετώπιζαν ανίσχυρους από κάθε πλευρά ανθρώπους.

Όσο οι Βορειοπαιρώτες ήταν εκείθεν των συρματοπλεγμάτων εμείς εδώ εκ του ασφαλούς απέναντι στο δράμα τους σταθήκαμε ως φλογεροί Πατριώτες ιδανικοί Εθνικόφρονες πιστοί Χριστιανοί υψηλόφρονες Δημοκράτες. Αλλά φευ! Όταν ήλθε η ώρα της δοκιμασίας της μετουσίωσης του λόγου σε πράξη αποτύχαμε οικτρά. Ας κάνουμε δεκτή την πικρία τους γιατί και η κατάχρηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων δεν είναι λιγότερο αξιοκατάκριτη από την στέρψή τους η οποία στο κάτω - κάτω είναι ωμή, απροκάλυπτη και δεν φέρει προσωπείο.

«Α».

Την Πρωτομαγιά αν και όχι τόσο καλή μέρα, κινήθηκε αρκετός κόσμος στο λεκανοπέδιο Βοϊδομάτη - Αώου.

Βροχές στα πεδινά και χιόνια στα ορεινά έπεσαν, όλο το πρώτο δεκαπενθήμερο του Μάη, στην περιοχή μας. Στις 17 - 18 έπεσε αρκετό χιόνι από τα 1.700 μ. και άνω. (Επαλήθευση της παροιμίας: «όντα 'πρεπε δεν έβρεχε και το Μάη χιόνιζε».

Το ίδιος βράδυ της κακοκαιρίας, λύκος κατασπάραξε το γαϊδουράκι του κτηνοτρόφου Νέλια Κούλιου έξω από το μαντρί. Σημειώνουμε ότι το μαντρί βρίσκεται πενήντα μέτρα κάτω από την εθνική οδό και πολύ κοντά στα τελευταία σπίτια της Κόνιτσας.

Στις 12 Μαΐου διακόσια πενήντα άτομα από την Κόνιτσα και τα κοντινά προς Αλβανία χωριά, ανταποδίδοντας επίσκεψη ισάριθμων γειτόνων από τα χωριά Βλαχογυλοτέρα, Αβορίτσανη κ.α. που έγινε την Πρωτομαγιά στη Μολυβδοσκεπάστη, έφτασαν περπατώντας εκείθεν των συνόρων και γλέντησαν «με την γυχή τους» υπό τους ήχους λαϊκών οργάνων.

Έληξε στις 14/5 η κατάληψη του Βυρσοδευείου η οποία κράτησε 36 μέρες με βάρδιες από τους κατοίκους της Κόνιτσας και των κοντινών χωριών.

• Στις 18/5 ήρθε στην Κόνιτσα η νέα Νομάρχης κ. Κόκκινου και σε συγκέντρωση στο Δημαρχείο ενημερώθηκε από το Δήμαρχο για τα προβλήματα του τόπου καθώς και για το καυτό ζήτημα του Βυρσοδευείου, για το οποίο πρότεινε τη σύσταση επιτροπής για αυστηρό έλεγχο της λειτουργίας του...

Οι πολίτες επιμένουν στη μετατροπή του και όχι στο φώλιασμα ενός εφιάλτη στην περιοχή μας.

Ιερισμένουμε τη συνδρομή σας. Είναι η κινητήρια δύναμη για τη ζωή και την ορεΐα του περιοδικού μας.

• Συνεχίστηκε κι αυτόν το μήνα ο ερχομός Ελλήνων και Αλβανών από τη γειτονική χώρα. Λίγοι μένουν (πόσους να σπκώσει ο τόπος μας;) πολλοί ξαναγυρίζουν με την κλούβα στα σύνορα και ένας αριθμός απ' αυτούς καταφέρνει να πάει στις μεγάλες πόλεις προς αναζήτηση τύχης..

• Στις 24/5 έπεσε αρκετή βροχή και χιόνια στα ορεινά (από υγρόμ. 1.800 και άνω). Η πολλή βροχή και η πτώση της θερμοκρασίας (ασυνήθιστη για τέτοια εποχή) έκαναν ζημιά στους αγρότες της περιοχής που μαζεύουν τα τριφύλλια αυτόν τον καιρό.

Μεγάλη ζημιά έγινε και στο πιο παραγωγικό χωριό της περιοχής την Καλλιθέα, όπου οι κάτοικοι ζουν σχεδόν από τη γεωργία με την καλλιέργεια των ροδακίνων, πεπονιού κ.λ. Υπολογίζεται ότι η παραγωγή θα μειωθεί στο μισό με τις ανάλογες συνέπειες στα οικονομικά των κατοίκων.

Με τον ερχομό του Ιούνι αρχισε κάποια κίνηση εκδρομών - επισκεπτών στην περιοχή μας. Μεταξύ των άλλων (ελλήνων και ξένων) επισκέφτηκε την πόλη της Κόνιτσας και ο πρώην Πρωθυπουργός κ. Γ. Ράλλης.

Σε ανοιχτή συγκέντρωση στην κεντρική πλατεία της Κόνιτσας (9 - 6) μίλησε ο Δήμαρχος της Κόνιτσας κ. Χατζηφραιμίδης ενημερώνοντας τους πολίτες για το έργο του Δήμου και την εξέλιξη του μεγάλου ζητήματος του Βυρσοδευείου.

• Σε γενική συνέλευση που έκανε στις 12/6 ο Σύλλογος Γυναικών Κόνιτσας, εκλέχτηκε το νέο Δ.Σ.

• Στις 13/6 συγκεντρώθηκαν τα μέλη του Εμπορικού Συλλόγου στην αίθουσα του εξωραϊστικού Συλλόγου και συ-

ζήτησαν διάφορα θέματα που αφορούν την πόλη και τους επαγγελματίες.

• Στις 14/6, οι δάσκαλοι της επαρχίας μας έκαναν στο «Δέντρο» συνεστίαση τιμώντας δύο μέλη του Συλλόγου τους που συνταξιοδοτήθηκαν: του κ. Αριστ. Οικονόμου και του κ. Βαγγ. Ευαγγέλου. Σε εγκάρδια ατμόσφαιρα οι δάσκαλοι ξεφάντωσαν και ο Πεκλαρίτης δάσκαλος Χρ. Οικονόμου «έκλεψε την παράσταση» με τη δεξιοτεχνία στο παίξιμο του βιολιού.

• Στις 15/6 κατέβηκαν στα Γιάννενα 40 υπογύφιοι για εξετάσεις στο διαγωνισμό για την πρόσληψη 2 (δύο) υπαλλήλων στο Δήμο.

• Ύστερα από μερικές βροχές, ζέστη απότομη (35°) άρχισε από το πρώτο δεκαήμερο του Ιούνι.

ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ

Αρραβώνες:

Έγιναν στην Κόνιτσα οι αρραβώνες του Βαγγέλη Παπαχαρίση από το Μάζι και της Αλίκης Ι. Τζιάλλα.

Γάμοι:

Στις 13/4/91 έγιναν στα Σπάτα οι γάμοι του Κονιτσιώτη γιατρού Μίμη Παπαϊωαννίδη και της Ελένης Κόλλια.

• Στις 8/6 έγιναν στην Πηγή Κόνιτσας οι γάμοι του Βαγγέλη Βουρδούκα και της Βασιλικής Θώμου από το Μάζι.

Γεννήσεις:

Ο Αλέξανδρος και η Άννα Εξάρχου απόχτησαν στην Κόνιτσα αγοράκι στις 19/5.

• Ο Αναστάσιος (γιος του δασκάλου Βαγγέλη Τζάλλα) και η σύζυγός του Δέσποινα απόχτησαν στην Αθήνα αγοράκι στις 15/5.

ΟΙ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΕΣ ΜΑΣ

• Ο παπα - Φώτης Τσάμης και η πρεσβυτέρα του απόχτησαν κοριτσάκι στην Κόνιτσα στις 11/5.

• Στην Αθήνα, ο Κώστας και η Ελένη Λούδα απόχτησαν αγοράκι στις 14/5.

Βαπτίσεις:

Στα Τρίκαλα βάπτισαν το αγοράκι της η Παναγιώτα και ο Αργύρης Κωλέτης στις 26/5. Όνομα νεοβάπτιστου Αχιλλέας. Ανάδοχος ήταν ο Κων/νος Κυπρίδης.

Θάνατοι:

Πέθανε στο Ελεύθερο, στις 15/5 ο Στέργιος Δάλλας, ηλικίας 74 ετών.

• Στις 3/5 πέθανε στην Κόνιτσα η Θεοφανή Τσούκα 96 ετών.

• Στις 5/5 πέθανε ο Χαρίσης Τσιάνης, 62 ετών και κηδεύτηκε στο χωριό του Πυρσόγιαννη.

• Πέθανε στο Αγρίνιο και κηδεύτηκε στο χωριό του Πληκάτι ο αρχιμανδρίτης Γεράσιμος Στόγιας.

• Στην Καλλιθέα πέθανε ο Γρηγόρης Λάμπρου ετών 80, στις 17/5.

• Στις 16/5 πέθανε στην Πάτρα και κηδεύτηκε στο χωριό της Ελεύθερο, η Βασιλική Μπάρμπα, ετών 69.

• Στο Βόλο πέθανε ο Γεώργιος κ. Κατσικόπουλος από το Παλαιοσέλι, σε ηλικία 96 ετών.

• Στις 29/5 πέθανε στην Κόνιτσα ο Βαγγέλης Αθανασίου ηλικίας 63 ετών.

• Στις 4/5/91 πέθανε στην Αγ. Παρασκευή ο Παντελής Τζίνας, ετών 61.

• Στην Κόνιτσα πέθανε ο Βασίλειος Καβελίδης, ετών 79, στις 6/6/91.

• Ο Κώστας Βάιλας, ετών 52, πέθανε στην Αγ. Παρασκευή στις 11/6.

	Δρχ.
Χριστοδούλου Αλεξάνδρα	
Βουδαπέστη	2.000
Λιάπη Ερασμία Η.Π.Α.	3.700
Παπαζήσης Χρήστος	
Αυστραλία Η.Π.Α.	7.150
Παπαζήσης Σωτήριος	
Αυστραλία	7.150
Σπανός Αθανάσιος Αυστραλία .	2.900
Γκότζος Σπύρος Κόνιτσα	5.000
Χατζής Βασίλειος Θεσ/νίκη . . .	1.000
Κουρτίνος Στέργιος	
Παλαιοσέλι	2.000
Δούκας Ηλίας Αθήνα	5.000
Γκότζος Θωμάς Πειραιάς	5.000
Σύλλογος Ασημοχωριτών	
Αθήνα	3.000
Ζούνης Χρήστος Θεοτόκος	1.800
Κωνσταντινίδης Λάζαρος	
Αγ. Παρασκευή	1.000
Κάτσικας Δημοσθένης	
Θεσ/νίκη	1.000
Σκανδάλης Γιάννης Ιωάννινα . .	1.000
Παπαθεοδώρου Νικηφόρος	
Πράμαντα	1.000
Καραγιάννης Κων/νος Ιωάννινα	1.000
Βλάχος Μάνθος Κόνιτσα	2.000
Καρράς Χρήστος Ηλιόραχη . . .	1.000
Καρράς Τάσιος Ηλιόραχη	1.000
Εξάρχου Βασίλειος Πηγή	1.000
Στεφάνου Επάγγελος Κόνιτσα . .	1.000
Γέγιος Παναγιώτης Κόνιτσα . . .	1.000
Κοτόπουλος Σταύρος Αθήνα . .	1.000
Ντεντοπούλου Χριστ. Κόνιτσα .	1.000
Κοντογιάννης Γιώργος Κόνιτσα	1.000
Γκόγκος Ιωάννης Αθήνα	1.000
Τάτσης Αθανάσιος Αθήνα	1.000
Νικολάου Γαβριήλ Αθήνα	1.000
Τσιρώνης Γιώργος Κόνιτσα	1.000
Παπαχρήστου Παντελής Αθήνα	1.500

Χατζηνεφραιμίδη Σοφία Κόνιτσα	1.000	Φαρμάκης Σωτήριος Κόνιτσα	1.000
Προπόδης Βασίλειος Πηγή	1.000	Σκούπρας Ιωάννης Θεσ/νίκη	2.000
Σπανός Νικόλαος Κόνιτσα	1.000	Κεφάλας Πασχάλης Θεσ/νίκη	1.000
Πάντος Χαρίσης Κόνιτσα	1.000	Ρέβας Μιχάλης Πάτρα	1.000
Καραφλιάς Αλέξανδρος	2.000	Χατζηθεοδώρου Νίνα Σέρρες	1.300
Παπαχαρίσης Δημήτριος Μάζι	1.500	Μήτσικας Νεοπτόλεμος	
Χουλιακράς Παύλος	1.000	Νικάνορας	1.000
Βάσιος Δημήτριος Εύβοια	1.000	Λωλίδης Δημήτριος Μενίδι	1.000
Πίσπας Δημήτριος Δίστρατο	1.000	Γκότζος Δημήτριος Αθήνα	2.000
Κεφάλας Αλέξανδρος Πηγή	1.000	Χαρισιάδης Γεώργιος Ιωάννινα	2.000
Κεφάλας Φώτιος Πηγή	1.000	Σίββας Κώστας Κλειδωνιά	1.000
Νάτσης Αριστείδης Αθήνα	1.000	Σοϊλού Σελήμ Κομοτινή	1.000
Κυρίτσης Σωτήριος Κόνιτσα	1.000	Βυζούρης Βασίλειος Αθήνα	2.000
Σταματάκη - Οικονόμου - Ειρήνη		Γεράσης Αθανάσιος Αθήνα	1.000
Αθήνα	3.000	Κοκοβές Παναγιώτης Αθήνα	1.000
Μήτσης Κων/νος Θεσ/νίκη	1.000	Εξάρχου Κων/νος Πηγή	1.000
Μήτση Θεοδώρα Θεσ/νίκη	1.000	Σπέλλας Δημήτριος Βόλος	1.000
Δημόπουλος Γεώργιος		Εξάρχου Αθανάσιος Πηγή	1.000
Αλεξανδρούπολη	1.000	Καλαϊτζής Αντώνης Αθήνα	1.000
Πάντος Πέτρος Κόνιτσα	1.000	Πατέρας Χαρίλαος Αθήνα	2.000
Θεοδώρου Λάμπρος Αθήνα	1.000	Κοντοδήμος Δήμος	
Θεοδώρου Άννα Κόνιτσα	1.000	Αγ. Παρασκευή Κόνιτσας	1.000
Ρούβαλη Σοφία Βόλος	1.000	Γκάγκας Βασίλης Καλλιθέα	2.000
Κούγκουλης Φίλιππος Ιωάννινα	2.000	Σιμεωνίδης Κων/νος	
Γκούντα Χρυσάνθη Ιωάννινα	1.000	Ροδολίβος	2.000
Μικρογιαννάκης Δημήτριος		Δημητριάδης Μιχαήλ Θεσ/νίκη	2.000
Νίκαια	1.000	Πορφυριάδης Τάκης Εξοχή	1.000
Γαλάνη Ανθούλα Αθήνα	1.000	Αηδόνης Αναστάσιος Αθήνα	2.000
Στρατσιάνης Δημήτριος Αθήνα	1.000	Πήλιας Αλέξιος Κόνιτσα	1.000
Τσιρώνης Αθανάσιος Πάτρα	1.000	Κήτας Βασίλειος Κόνιτσα	1.000
Νούτσος Γεώργιος Αθήνα	1.000	Παπαμιχαήλ Θωμάς Κόνιτσα	1.000
Ζούκης Απόστολος Αθήνα	2.300	Λάκκας Σωτήριος Κόνιτσα	1.000
Μπαλασοπούλου Ελένη		Ζδράβος Δημήτριος Κόνιτσα	1.000
Ρίο Πατρών	1.000	Λύτος Αθαν. Χρήστος Κόνιτσα	1.000
Μπέλλος Ευάγγελος		Βρόϊκος Σωτήριος Κως	1.000
Γιάννινα	1.000	Βρόϊκος Στέφανος Κόνιτσα	1.000
Παπανικολάου Νίκος Αθήνα	2.000	Τσιλίφης Κώστας Τράπεζα	1.000
Μαργαρίτης Κώστας Αθήνα	1.000	Εζνεπίδης Ιωάννης Αθήνα	1.000
Πλατής Θωμάς Αλεξάνδρεια	1.000	Κυργιάννη Πηνελόπη Αθήνα	1.000
Πλατής Βασίλειος Αλεξάνδρεια	1.000		

HOTEL "ΑΩΟΣ,,
RESTAURANT - BAR

ΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΗΛΙΘΙΚΙΩΤΗΣ

ΕΘΝΙΚΗΣ ΟΔΟΥ ΚΟΝΙΤΣΑΣ — ΚΟΖΑΝΗΣ
ΚΟΝΙΤΣΑ — ΤΗΛ. (0655) 22079

ΜΗΝΗ ΣΤΑΜΑΤΑΚΗ - ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ
ΕΙΔ. ΠΑΘΟΛΟΓΟΣ - ΚΑΡΔΙΟΛΟΓΟΣ
ΑΚΤΟΡ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΔΥΤ. ΒΕΡΟΛΙΝΟΥ

ΘΕΜΙΔΟΣ 4 ΜΑΡΟΥΣΙ
ΦΛΟΙΑΣ 23
ΔΕΥΤΕΡΑ - ΤΕΤΑΡΤΗ ΤΗΛ. ΙΑΤΡ. 80 24 122
ΤΗΛ. 5 - 8 ΜΜ 80 69 013
ΚΑΤΕΒΟΥ ΤΗΛ. ΝΟΣ. 68 27 940

Ξενώνας με 39 κρεβάτια - έργο της
Ελφότητας Κερασοβιτών Αθηνών,
συρργεί στο Κεράσοβο. Τηλεφ. 0655 -
307.

Οι ενδιαφερόμενοι μπορούν ν' α-
θύνονται και στην Αθήνα: κ. Ζάρα
8026395.

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ Γ. ΡΕΝΤΖΟΣ

Χειρουργός Οδοντίατρος

ΤΗΛ. ΙΑΤΡΕΙΟΥ 39.817
* ΣΠΙΤΙΟΥ 70.153

Παρατηρητικά: Πρωί 9.30 - 12 — Απόγευμα 5.0 - 9.30
και Σάββατο 8.30 π.μ. - 1.30 μ.μ. με ραντεβού

ΤΕΧΝΙΚΟ ΓΡΑΦΕΙΟ

ΕΡΓΑΣΙΕΣ - ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ - ΕΠΙΒΛΕΨΕΙΣ
Ηλεκτρικών - Μηχανικών εγκαταστάσεων

ΑΖΟΥΚΗΣ ΑΝ. - ΜΑΤΣΗΣ ΑΘ.

Βείκου 133 - Γαλατσι 111 46
Τηλ. 22.23.727

«ΚΟΝΙΤΣΑ»
Ε.Π.Ε.
ΣΥΝΕΡΓΕΙΟ
ΔΟΜΙΚΩΝ
ΜΗΧΑΝΗΜΑΤΩΝ
ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΑ

ΜΠΟΥΛΤΟΖΕΣ - ΦΟΡΤΩΤΕΣ ΤΣΑΠΕΣ
ΚΟΜΠΡΕΣΕΡ - ΓΡΑΔΑΡ - ΟΔΟΣΤΡΩΤΗΡΕΣ
ΚΑΙ ΜΗΧΑΝΗΜΑΤΑ ΛΑΤΟΜΕΙΟΥ
ΗΛΕΚΤΡΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ - ΣΥΓΚ/ΣΕΙΣ ΓΕΝΙΚΩΣ

ΣΩΤ. ΛΩΤΟΣ & Β. ΧΑΓΖΗΜΕΛΕΤΙΟΥ
ΑΝΤΙΓΟΝΗΣ 10 - ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΠΑΛΑΤΩΝΟΣ
ΤΗΛ 5138315

ΜΑΙΡΗ ΚΟΥΣΙΟΥ
ΟΔΟΝΤΙΑΤΡΟΣ

Κηφισίας 69
Αμπελόκηποι Αθήνα

ΤΗΛ. 6924394

Δ^ο ΚΩΣΤΑΣ Β. ΝΟΥΤΣΗΣ

ΔΕΡΜΑΤΟΛΟΓΟΣ - ΑΦΡΟΔΙΣΙΟΛΟΓΟΣ

Τ ΙΑΤΡΟΙ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟΥ «ΑΝΔΡΕΟΥ ΣΥΓΓΡΟΥ»
ΕΠΙΜΕΛ ΝΟΣΙΟΚ «ΛΟΙΜΩΔΩΝ ΝΟΣΙΩΝ»

ΙΑΤΡΕΙΟ ΣΟΛΩΝΟΣ 66
(ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΑΠΟ ΤΗ ΝΟΜΙΚΗ ΣΧΟΛΗ)
ΤΗΛ 3602 966 (106 80)
ΔΕΧΕΤΑΙ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΑ 5 - 8 Μ Μ
ΕΚΤΟΣ ΑΠΟ ΤΟ ΣΑΒΒΑΤΟ

ΟΙΚΙΑ ΚΑΙΣΙΑΝΔΡΑΣ 10
ΑΝΘ ΗΛΙΟΥΠΟΛΗ
ΤΗΛ 9701 285

ΜΙΧΑΗΛ ΒΑΣ. ΡΕΒΑΣ
ΔΙΚΗΓΟΡΟΣ

ΚΩΝ/ΠΟΛΕΩΣ 22
ΤΗΛ 426 951

ΠΑΤΡΑ

ΔΙΚΗΓΟΡΙΚΟ ΓΡΑΦΕΙΟ
Δημήτριος Ν. Καζαμίας
Εμ. Μπενάκη 24
Τηλ. 3627 - 725

ΜΙΚΡΕΣ ΑΓΓΕΛΙΕΣ

Ο κ. Γεώργιος Παπαζήσης πωλεί την πα-
τρική του περιουσία στον Αμάραντο Κόνι-
τσας.

Πληροφορίες
Καζαμίας Τηλ 01 - 3627725

ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ - ΕΚΔΡΟΜΕΣ

ΕΝΟΙΚΙΑΣΕΙΣ ΠΟΥΛΜΑΝ
ΚΡΕΤΣΗΣ ΣΩΤΗΡΙΟΣ

ΤΗΛΕΦΩΝΑ:

3468.976 - 3421.890 , Αθήνα